

NAŠA KOMUNA

GLASILO OBČINSKE KONFERENCE SZDL LJUBLJANA VIČ-RUDNIK • LETO VII. • ŠTEVILKA 4 • APRIL 1971

OBISK PREDSEDNIKA CK ZKS FRANCETA POPITA

Za večjo akcijsko sposobnost ZK

„Zveza komunistov je sestavni del našega samoupravnega socialističnega sistema,“ je dejal predsednik CK ZKS FRANCE POPIT na obisku v aktivu komunistov naše občine. K pogovoru so se zbrali 5. marca, na dan sprejetja občinskega proračuna. Navzoči so bili komunisti z vseh območij in področij občine, predstavniki osnovnih organizacij ZK s terena in podjetij, predstavniki četrtinskih komitejev ZK, krajevnih organizacij in občinske konference SZDL, predstavniki krajevnih skupnosti in vodstva občinske skupščine ter nekateri občinski in mestni odborniki in poslanci. S tov. Popitom sta prišla še JANEZ HOČEVAR, predsednik komisije CK ZKS za razvoj in statutarna vprašanja ter TONE PRELOŽNIK, član mestnega komiteja ZK. Obisk je bil v sklopu obiskov predsednika CK ZKS ljubljanskim občinam s ciljem pozitivne dela ZK. Sestanek je pričel kot gostitelj predsednik skupščine občine ing. SLAVKO KORBAR. Orisal je razvojne probleme občine in nekatere ključne probleme, iz katerih izhaja vrsta socialno družbenih problemov, ki zahtevajo večjo angažiranost družbeno-političnih organizacij in še zlasti ZK.

Stanje v ZK na območju občine je nato orisal VILI BELIČ, sekretar četrtnega komiteja Trnovo-Kolezija in predsednik aktivne koordinacije ZK v občini. Govoril je o nepokritih območjih in področjih v občini in se zavzel za njihovo pokritje. Deprofesionalizacija ZK na občinskem nivoju je negativno ocenil. Marsikje na terenu partije ni čutili, je dejal tov. Belič, in tam dobivajo tla naših dejnih nasprotniki.

PRIPRAVLJALNI ODBOR JE IZOBLIKOVAL Program občinskega praznika

Odbor za proslavo občinskega praznika pod vodstvom predsednika občine ing. Slavka Korbarja je v dosedanem delu že izoblikoval okvirni program za praznovanje občinskega praznika. Na predvečer bodo povsod po občini zagoreli kresovi. Že prej pa bodo v obliki športna tekmovanja, taborniške prireditve in pohod mladinskih patrol. Osrednja slovesnost bo 25. aprila v Velikih Laščah. Tu bo tudi varniško srečanje borcev in aktivistov NOB ter zbor odreda teritorialne obrambe. Pred začetkom slavnosti bo že igrala miličniška orkestra. Prireditve pa se bo začela s slavnostno sejo skupščine občine in občinske konference SZDL. Dnevni red te seje obsega poleg drugega slavnostno otvoritev, sprejem mladinskih patrol, teritorialne obrambe, slavnostni govor, svečano podelitev nagrad OF in odlikovanj ter imenovanje delegacije za obhajanje venca k spomeniku OF v Rožni dolini. Svečanemu delu, pretežno političnega značaja, bo sledil kulturni večer. V avli osnovne šole bo otvoritev razstave ilustracij za mladino. Krajšem koncertu bodo sodelovali oktet iz Podpeči in gojenci občinske šole Vič-Rudnik. Tema dvema bo sledil zabavni del. Preskrbljeno bo tako za tiste, se radi zavrtje v poskočnem ritmu, kot za tiste, ki v tovariškem pomenku radi kaj prigriznejo in popijejo. Posebnost letošnjega praznovanja občinskega praznika bo sodna zaključek revije dramskih skupin ob njihovi 25-letnici delovanja v naši občini. Slavnostna proslava bo na predvečer v obnovljeni dvorani v Velikih Laščah, podelitev nagrad oziroma priznanj pa bo na sam dan občinskega praznika.

O SZDL O ZBORIH VOLIVCEV

PROBLEMI SO ODPRTI

Ali so zbori volivcev še najbolj učinkovita oblika sestajanja in odločanja volivcev,“ je v vprašanju k seji Izvršnega odbora občinske konference SZDL prapršel sekretar Bine Lenaršič. Ugotovil je tudi, da so letošnji zbori volivcev boljše obiskani kot lanski (poprečna udeležba leta 70, letos 95). Manj uspešni so bili zbori delovnih ljudi. Organizacijske organizacije po področjih so v tem pogledu premalo naredile. Člani Izvršnega odbora, ki so udeležili posameznih zborov volivcev, so v nadaljevanju seje povedovali o svojih opažanjih. Nekatera med njimi smo zabeležili. Ni bilo pregleda o delovanju volivcev v lanskih zborih. Obravnava manj pomembnih stvari, drobnjarkar, je včasih onemogočala najučinkovitejši razpravi. Škodljiva je bila odsotnost kvalificiranih volivcev in informacij, zlasti predstavnikov občinskih svetov, članov občinske uprave in svojstvu volivcev in predstavnikov ter

članov nekaterih družbeno političnih organizacij. Tako je bil primer, ko se je zbor volivcev od 100 komunistov na nekem območju udeležilo le pet. Uspeli ali manj uspeli zbori kažejo na večjo ali manjšo uspešnost delovanja krajevnih skupnosti. Značilno je tudi, da so bili letošnji zbori prenatrpani s programom. Porast udeležbe smo zabeležili zlasti na podeželju. Po mnenju članov izvršnega odbora bi morala Naša komuna, ki je odigrala v tem času pomembno vlogo, v nadaljnjem izhajanju tekoče obravnave vprašanja, postavljena na zborih volivcev.

Predsednik občinske konference SZDL ing. Janez Čemažar je v povzetku ugotovil, da posebnih zaključkov ne kaže izvajati, ker je vsa obsirna problematika še odprta. V teku so še volilne konference SZDL. Manjka analiza dela občinske skupščine in njenih organov. Splošna ugotovitev pa je, da so letošnji zbori volivcev uspešni, za

V razpravo so nato posegali JANEZ ČEBULJ, sekretar četrtnega komiteja Rožna dolina-Vič, ki se je zavzel za organizacijsko obliko ZK na občinskem nivoju. RUDI FURLAN, tajnik občinske ZRVS, je govoril o odsotnosti partije pri najpomembnejših dogajanjih v bazi. ANTON KOŠIR, predsednik KS Milan Česnik je opozoril na neodločljivost vključevanja mladine. JOŽE SETNIKAR, direktor Savskih elektrarn je poudaril nujnost graditve političnega in komunalnega sistema po istih principih. GEZA ČAHUK, član četrtnega komiteja Rožna dolina-Vič se je zavzel za večjo vlogo krajevnih skupnosti.

Predsednik obč. konf. SZDL ing. JANEZ ČEMAŽAR je povedal, da prihaja do ostrih kritik na račun nedelavnosti ZK. Za mestne politične forume je dejal, da se odklikajo dejanskim življenjskim problemom. Teža političnega dela pa bi morala biti – po njegovih besedah – na konkretnih akcijah, na delu z ljudmi. Kritičar je deprofesionalizacijo političnih delavcev v občini, medtem ko bi jo kazalo izvesti na mestnem nivoju. Sedanji dialog republiški-mestni komiteje ZK je označil z delovnim, ne konfliktnim značajem.

Za njim so se udeležili razprave še BRANE PEČAN, član četrtnega komiteja Krim-Rudnik, STANE VIRTIC, podpredsednik skupščine občine, ki je dejal, da vsebinskih sprememb v partiji ne bo mogoče izvesti brez ustrezne organizacije, MILAN KRISTAN, sekretar osnovne organizacije Rožna dolina, MAKŠ MOČNIK, sekretar četrtnega komiteja Krim-Rudnik, ing. LOJZE HAJBAN, član IO obč. konf. SZDL.

TONE PRELOŽNIK, član mestnega komiteja ZK, je govoril predvsem o pomanjkanju aktivnosti med komunisti. Zavzel se je za poglobljeno in dovolj dolgoročno pristopanje k reševanju problemov.

Nato je spregovoril predsednik CK ZKS FRANCE POPIT. Diskusijo je označil kot uglašeno, njen namen pa bi moral biti oživitve dela med komunisti. ZK je treba formirati tako, da bo sposobna odgovarjati na življenjska vprašanja, pri čemer ne gre toliko za potrebo po reorganizaciji, ki bi jo bilo mogoče dolgoročno pripravljati, kolikor za takojšnje prilagajanje ZK samoupravnim odnosom. „Komunisti nočejo biti le objekt nekega foruma,“ je dejal tov. Popit. Predlagal je ustanovitev posebnih partijskih komisij, ki bodo pospeševale razvoj samoupravnih odnosov in aktivirale delo in vlogo ZK. Zavzel se je tudi za vertikalno in ne le horizontalno povezovanje komunistov. Partija bi morala posvetiti več pozornosti živi problematiki, tako tudi borcem, ki so osnovni nosilci vseljudskega odpora. „MESTO JE URBANA CELOTA,“ je sklenil predsednik CK ZKS, „TODA TO NI RAZLOG ZA LIKVIDIRANJE ORGANIZACIJE NA NIVOJU OBČINE.“

V zaključnem delu se je oglasil k diskusiji tudi republiški poslanec ing. NATAN BERNOT. Zavzel se je za nov delovni sestanek aktivna komunistov v občini. Nanizal je nekatere probleme, ki terjajo kar največje aktivnosti ZK: koncentracija bančnega kapitala in njegovo odtujevanje, prodiranje tujega kapitala, družbeno dogovarjanje itd. Vsa ta problematika nujno terja veliko političnega dela tudi na nivoju občine.

Diskutirali so še nekateri prejšnji diskutanti in JANKO ŠOLMAJER, predsednik KS Kolezija, DARKO PEROVŠEK, tajnik skupščine občine, JOŽE MODIC, predsednik KS Tomišelj in drugi.

Sestanek je zaključil predsednik skupščine občine ing. SLAVKO KORBAR, ki je ugotovil, da je mogoče in potrebno izoblikovati iz razprave konkretne sklepe. Dva takšna sklepa sta po obravnavanem sestanku na dlani: POVEČATI AKTIVNOST ZK NA VSEH NIVOJIH OBČINE, ZLASTI V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH in FORMIRATI OBČINSKI KOMITEJ ZK.

SaS

stopnjo boljši od lanskih. Postavlja se nujnost strokovne in sintetične obravnave problemov, ki so jih odprli zbori volivcev. To naj bi bil program dela občinske skupščine in političnih organizacij.

V okviru druge točke dnevnega reda je IO obč. konf. SZDL obravnaval dosedanje izhajanje Naše komune. Govora je bilo zlasti o odprtosti in ostrini obravnavanja problemov v našem glasilu. Prav tako vprašanje odnosa do obravnave dela občinske skupščine, njene uprave in organov. Volivci so na svojih zborih, pa tudi drugače, izrekli precej pripomb na delo občinske skupščine. Tako bo potrebno v tej smeri več angažiranosti občinske organizacije SZDL in Naše komune kot njene glasila.

Udeleženci seje so naposled obravnavali še zaključni račun občinske konference SZDL in njen proračun za leto 1971. V imenu nadzornega odbora je

poročal njegov predsednik Dušan Mole. Ocena je bila ugodna. Za uspešno in vestno delo so izrekli priznanje Slavki Vrhovec in Andrejki Novak.

Iz dejavnosti Komunalnega podjetja Vič: v teku je polaganje kanalizacije v Trnovem.

OB POPISU PREBIVALSTVA IN STANOVANJ

Preštejmo se

Pred nami je četrti povojni popis prebivalstva in stanovanj. To bo najbolj množična akcija, v kateri bo sodeloval vsak občan. Popis se bo začel 31. marca opolnoči in bo trajal okrog 10 dni. Vprašal bo, koliko je v Jugoslaviji zaposlenih ljudi in koliko upokojencev, ali smo po znanju bogatejši ali ne, kako se šolamo, koliko smo stari, kaj in kje delamo, kaj naj proizvajamo, kako se razvija vas, kje stanujemo, koliko imamo bolnic itd. Na vsa ta vprašanja bo popis tudi odgovoril.

Številna vprašanja zanimajo zlasti planerje, projektante, znanstvenike in ekonomiste. Odgovori na ta vprašanja nam bodo opravili inventuro nas vseh in odprli razločen pogled v prihodnost.

Popis bodo opravljali popisovalci, ki bodo obiskali vsako hišo. Popisovali bodo na popisnici, stanovanjskem listu in gospodinjškem listu. Popisnica bo vsebovala podatke, ki se nanašajo na osebni položaj občana (ime in priimek, poklic, narodnost itd.), stanovanjski list podatke o stanovanju, gospodinjški list pa podatke o tem, kdo vodi gospodinjstvo, koliko članov ima (doma in v tujini), koliko zemlje, živine itd.

Ljudje smo pač takšni: neprijetno nam je, če nam nekdo brska po hiši, sprašuje o vsem mogočem. Take občutke bodo morda nezaupneži imeli v času popisa. Popisovalec ima namreč pravico vstopiti v hišo, občan pa se mora pozivu popisovalca odzvati, odgovarjati na postavljena vprašanja. Drugače je to kaznivo dejanje.

Sicer pa to ni tako hudo kot se sliši. Nezaupanje do popisovalcev bo popolnoma odveč. Podatke bodo uporabili le v statistične namene (ne pa morda za kontrolo, davkarstvo itd.). Obdelal jih bo elektronski računski center in nihče drug ne bo zvedel zanje. Za tajnost podatkov jamči država, kakor na primer za tajnost žiro računov, kakor je zdravnik dolžan ohraniti zase vse o svojem pacientu.

Popis bo torej resna stvar in trka tudi na našo domovinsko zavest ter prepričanje, da je resnično potreben. Popisovalci se bodo podali tudi v najbolj oddaljene kraje, vasi, zaselke, hiše. Zato bomo od 1. do 10. aprila pretežno doma in pripravljeni na obisk popisovalcev.

M. P.

Poročilo s skupščinskih sej

Skupščina občine Ljubljana-Vič-Rudnik je na svoji seji dne 11. marca obravnavala več predlogov, ki so se nanašali na družbeno skrb starejših občanov in udeležencev NOV. Sprejela je tudi sanacijski elaborat podjetja Galanterija iz Podpeči.

Obravnava programa za družbeno skrb ostarelih občanov in analize o družbeni denarni pomoči je kot prva točka dnevnega reda vzbudila precejšnje zanimanje prisotnih odbornikov. Število socialnih problemov na področju družbenega varstva odraslih in ostarelih oseb je prav v naši občini precejšnje. Vprašanje oskrbe in nege so do sedaj reševali z začasnimi ali pa s stalnim nameščanjem v domovih počitka, vendar zaradi nezadostnosti obstoječih kapacitet in pa zaradi prisotnosti psiholoških

momentov, ki so se javljali pri precejšnjem delu oskrbovancev, je bilo treba iskati rešitev drugje. Občinska sveta za zdravstvo in socialno varstvo sta na februarjski seji podprla predlog o ustanovitvi službe družbene pomoči pri oskrbi in negi osamljenih in ostarelih ljudi na domu. Svoj glas je k temu predlogu dala tudi občinska skupščina, občinski zavod za socialno delo pa bo s pomočjo krajevnih skupnosti glavni realizator. Še to. V letošnjem letu se bo spričo naraščajočih življenjskih stroškov družbeno denarna pomoč za upravičence, ki jim je ta podpora edini vir dohodka, dvignila na 400 oziroma za podpirance na podeželju na 300 dinarjev mesečno.

V viški občini je od skupno 4500 članov ZB NOV kar 250 upravičencev za dopolnilno pomoč. Dvajsetodstotno povečanje v letošnjem letu pa za borce spet ne bo pomenilo vidnega izboljšanja, saj znaša povprečna mesečna priznavalna 300 dinarjev. Z oziroma na čimprejšnje reševanje teh vprašanj je bil sprejet predlog odloka o družbeni skrbi za udeležence NOV in njihove družinske člane ter predlog pravilnika o kriterijih in merilih za določanje obsega in višine posamezne oblike družbene pomoči.

Podjetje Galanterija iz Podpeči, ki je do lanskega leta po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

O PRODAJI DRUŽBENIH STANOVANJ

Kvadratni meter za vse enak

V času, ko se vrednost kvadratnega metra nove stanovanjske površine približuje številki 400 tisočakov, nekateri občani, ki se znajdejo in ki žive v vse prej kot težkih materialnih razmerah, kupujejo stanovanja za borih nekaj milijonov. Gre za stanovanja oziroma stanovanjske hiše v družbeni lastnini, ki jih pod ceno prodajajo podjetja svojim uslužbencem. Na ta način podjetja zmanjšujejo družbeni stanovanjski sklad, obenem pa povzročajo škodo družbeni skupnosti.

Predvsem za občane, ki ob zategovanju pasu čakajo na nova stanovanja, so zvenele kot neverjetne časopisne vesti, da je na primer neko podjetje prodalo 3-sobno stanovanje za 4 milijone, kupca – svojega uslužbenca pa kreditiralo v celoti s

tem, da prične rok vračanja posojila teči leta 2000. Podobnih primerov bi lahko našli še mnogo.

Neenormalnemu stanju pri prodaji stanovanj v družbeni lastnini botruje predvsem neurejeno zakonsko stanje. Zato

je konec februarja letos izvršni svet pripravil osnutek zakona o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini in ga predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo.

Osnutek zakona v ničemer ne omejuje ali prepoveduje prometa z družbenimi stanovanji. Njegov namen je predvsem zagotoviti nezmanjšano vrednost družbenega stanovanjskega sklada ter preprečiti špekulacije pri nakupu teh stanovanj; obenem osnutek omogoča prodajo zastarelih stanovanj, s katerimi družbeno gospodarjenje ni več racionalno.

Po predloženem zakonskem osnutku naj bi vrednost stanovanj v družbeni lastnini, ki bi jih sklenili prodati, revalorizirali na vrednost, kot jo imajo na dan prodaje in ne po poprečnih gradbenih stroških iz decembra 1964 (!). Pri tem naj bi upo-

števali predvsem gradbene stroške na dan prodaje, odškodnino za zemljišče, stroške za komunalno urejanje zemljišča in izrabljenost hiše oziroma stanovanja. Te našteje elemente za izračun vrednosti stanovanja naj bi določila občinska skupščina.

Osnutek zakona tudi predvideva, da bo moral kupec na javni dražbi za stanovanje položiti kavicjo in po nakupu takoj plačati del kupnine, poleg tega pa zakonski osnutek določa odplačilni rok in obrestno mero. Kreditni pogoji za del kupnine, ki ne bi bila pokrita z osebnim pologom, ne bi smeli biti ugodnejši kot so sicer določeni za kreditiranje stanovanj pri poslovnih bankah.

Za zagotovitev družbenega nadzorstva nad zakonitostjo prodaje uvaja zakonski osnutek obvezno vročitev kupoprodajne pogodbe in splošnega akta delovne organizacije pristojnemu javnemu pravobranilstvu, ki lahko v enem letu od sklenitve pogodbe vloži tožbo na razveljavitev pogodbe, če ugotovi, da je nezakonita.

M. POLENCIČ

Jožeta Kožarja - Prajerja ni več!

Izgubili smo dragega tovariša, borca in komunista. Mnogo jih je bilo, ki so ga spremili na zadnji poti. V imenu vseh se je od njega poslovil Albin Logar, podpredsednik ZB NOV Rožna dolina.

Jože Kožar se je rodil na Turjaku leta 1916. Njegova življenjska pot je bila težka. Že kot vajenec je okusil tegebe taktarne dobe in je znal kljubovati socialnim in političnim razmeram. Leta 1941 je z mrzno pričakal okupatorja v domačem kraju. Bil je nacionalno ponosen in ni poznal hlapčevstva, zato se je že avgusta 1941 priključil partizanom ob napadu na Turjak. Z veliko hvaležnostjo se ga spominjajo borci Mokrške čete, Stajerske grupe, ki jo je v zimi 1941/1942 oskrboval s podatki in materialom. Leta 1942 je osnoval vaško zaščito in jo je tudi vodil v akcije, vse do odhoda v partizane, kamor je odšel z ženo, bratoma, sestrami in materjo. Že v septembru 1942 je postal kandidat in leto dni kasneje član KPS.

Ob vstopu v Zahodnodolenski odred je postal vodnik Šerčerjevi brigadi je bil prvi mestnik komandirja čete. Levstikovi obveščevalce, Glavnemu štabu Slovenske upravnike skladišč, v drugi diviziji KNOJ šef ekonomije in v svobodi načelnik vojne odseka Ljubljane. Aktivno je pomagal pri obnovi in graditvi nove Jugoslavije, bil je član mnogih političnih organizacij v Rožni dolini in v občini.

Vsi borci in njegovi prijatelji se ga bomo vedno spominjali takšnega, kakršnega je bil v boju in v miru!

Zveza združenj borcev NOV občine Ljubljana-Vič-Rudnik

Z LETNE SKUPŠČINE ZB

Na letni skupščini ZZB krajevne skupnosti Krim so se 11. marca pogovarjali nekdanji borci o socialnih in stanovanjskih potrebah, vojni odškodnini in škodljivi odsotnosti zdomcev v naši obrambi, o mladih in pomanjkanju športnega igrišča, o zdravstvu in zastupljenosti ozračja, ki je na teresu spričo Silvaprodukta še hujske kot v mestnih predelih.

H. W.

SZDL IN ZRVS V TESNEJŠI POVEZAVI

Politika vseljudskega odpora

Naš koncept vseljudskega odpora in narodne obrambe nujno terja široko razgledanih, vojaško-strokovno visoko usposobljenih in politično zrelih kadrov. Moralno-politična in vojaško-strokovna usposobljenost je v članstvu ZRVS nerazdružljiva. Izhajajoč iz tega spoznanja, si naši organizaciji SZDL in ZRVS že dlje časa uspešno prizadevata za tesnejšo povezavo in delovno sodelovanje. Tako so se 10. marca sestali pred-

stavniki iz vodstva obeh organizacij. Enotni so si bili v ugotovitvi, da si je treba prizadevati za čim večjo aktivnostjo članov ZRVS tudi v drugih organizacijah in v samoupravnih skupnostih. Organizacija SZDL pa naj bi bila neposredni okvir za njihovo čisto politično aktivnost. Področja, na katerih so se domenili za neposredno sodelovanje, so zlasti naslednja: reševanje kadrovskih vprašanj v ZRVS in vključevanje starešin v druge politične organizacije in samoupravne skupnosti. Premagovanje zastarelih pogledov na vlogo vojske v državi oz. v naši samoupravni družbi. Sodelovanje med obema organizacijama naj bi dalo svoj prispevek tudi ob dejstvu pomanjkanja slovenskih vojaških starešin in ob problematiki relativno mladih, upokojenih starešinskih kadrov.

Povečana politična aktivnost članov ZRVS ponekod že daje konkretne rezultate. Tako se člani ZRVS vključujejo v aktualne razprave o ustavnih amadmajih v okviru svojih krajevnih organizacij in na volilnih konferencah ter zborih volivcev.

SaS

OBISKI ZA 8. MAREC

Za 8. marec, praznik žena, so predstavniki združenja borcev in vojaških vojn invalidov iz Horjula, Dobrove, Lavrice, Vrhovcev in od drugod obiskali ostarele, bolne in zaslužne tovarišice iz časov NOB. Obenem s čestitkami so jim izročili tudi skromna darila.

Z Osnovne šole Šentjošt nad Horjulom so nam sporočili, da imajo navado, da za 8. marec obiščejo nekaj najstarejših ali obolelih žensk. Tako so letos obiskali tudi neko 91 let staro ženicu v Butanjevi.

KVIZI NA BARJU

Kulturno prosvetno društvo Barje organizira kviz znanja s temo „Poznaš svojo zemljo“. Prvi kviz bo 11. aprila v dvorani na Barju. Prijavile so se že ekipe iz Lavrice, Matene, Iga, Bevk, Dobrove, Želimlja in Barja. Ekipo sestavljajo po trije člani, ki bodo odgovarjali na vprašanja iz kmetijskega in živinorejskega področja.

Vprašanja iz živinoreje je sestavil ing. Lojze Habjan, iz poljedelstva pa Franci Podlipce z Barja.

Kvizi se bodo nadaljevali vsakih 14 dni – skupaj trije kvizi s finalnim in obenem s podelitvijo nagrad. Ocenjevala bo strokovna žirija petih članov. Med samim programom kviza bodo nastopali domači glasbeni ansambli s poskočnimi in veselimi vižami.

Naša komuna, glasilo občinske konference SZDL Ljubljana-Vič-Rudnik. Izhaja mesečno. Ureja uredniški odbor: inž. Janez Čemažar, Danilo Emeršič, inž. Lojze Habjan, Slavo Kobe, Rudi Kosmač, Bine Lenaršič, Peter Likar, Boris Makovec, Darko Perovšek, Ivan Virnik in Sandi Sitar (odgovorni urednik). Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trg MDB 7/1, tel. 20-728, tekoči račun SDK 501-8-349/3. Rokopisov ne vračamo. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani.

VIŠKA ODHODNICA REČANOM

16. in 17. marca so bili v gosteh pri mestni konferenci SZDL predstavniki SZDL z Reke. Tovrstni medsebojni obiski so tradicionalni in vsakoletni ob pripravah na izmenjavo množičnih obiskov Rečanov in Ljubljancev. Ko so reški predstavniki zapuščali Ljubljano na območju naše občine, jim je občinska konferenca SZDL Vič-Rudnik priredila tovariško odhodnico. Da so se Rečani na ta način nadvse prijetno poslovili od Ljubljane, zatrjuje tudi zahvalna brzojavka, ki je prišla naslednjega dne na viški sedež SZDL.

PROGRAM SEKCIJE ZA KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO PRI SZDL LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK

1. Namen sekcije: vključevanje kmetov v družbena dogajanja, informiranje, sodelovanje z ustreznimi organi skupščine in širše družbene skupnosti.
2. Posredovanje programa sklada za kmetijstvo in pospeševalne službe. Studij teh programov in dajanje sugestij.
3. Spremljanje davčne politike na vasi, dajanje eventualnih predlogov oz. priporočilo ustreznim organom, skupščini.
4. Razprave o sodobnih dosežkih na področju agrotehnike, mehanizacije, melioracij itd.
5. Povezovanje sekcije s podobnimi sekcijami in medsebojne izmenjave izkušenj.
6. Sodelovanje s skupščino zdravstvenega zavarovanja Ljubljana.

Ustanovni sestanek sekcije je nakazal tudi nekatere druge potrebe. Sekcije za kmetijstvo naj bi se organizirale tudi pri terenskih organizacijah SZDL oz. krajevnih skupnostih. Posvetiti je treba vso pozornost socialnim problemom na vasi in se povezati z organi in službami, ki le-te že rešujejo. Pri svojem nadaljnjem delu bo sekcija pritegnila k sodelovanju občasnih strokovnjakov s posameznih področij z namenom, da dosežemo ustrezno strokovno in kvalificirano raven.

ZRVS—iz leta v leto, iz uspeha v uspeh

V četrtek, 11. marca je bila seja občinskega odbora ZRVS. Udeležila sta se je tudi predsednik občinske konference SZDL Janez Čemažar in predsednik koordinacijskega odbora za splošni ljudski odpor pri mestni konferenci SZDL. Na tej seji so razpravljali o delu krajevnih organizacij in občinskega odbora ZRVS v letu 1970. Iz tovrstnega poročila sledi, da je bil program v celoti izpolnjen, izvedli pa so tudi nekatere akcije preko obveznega dela programa. Uspešno delo je prineslo naši občinski organizaciji ZRVS tudi pomembna priznanja ob dnevu JLA. Na uspešno delo kažejo napovedani rezultati izpitov za starešine. Teh izpitov se je udeležilo 92 % članov, srednja ocena pa je prav dobro, 4.

Na seji so obravnavali tudi program dela za letošnje leto. Ta je še

zahtevnejši od lanskega in daje poseben poudarek tesnejši povezavi z občinsko organizacijo SZDL. Ta povezava pa bi morala dati pomembne rezultate, zlasti v poživljenem političnem delu in v pritegnitvi in vzgoji mladine. Da bodo ta prizadevanja uspešna, zagotavljajo tako kadrovski kot materialni pogoji. V letošnjem, jubilarnem letu, ko poleg 30-letnice ustanovitve OF praznujemo tudi 30-letnico ustanovitve JLA, bo občinska organizacija ZRVS razvila še posebno živahno dejavnost in bo tudi letos tekmovala za naslov najboljših občinske organizacije v republiki in bo skušala vsaj zadržati odlično tretje mesto v Sloveniji. Sodelovanje vsega njenega članstva in ob povezavi z organizacijami SZDL, ZB in ostalimi družbeno-političnimi organizacijami je porok nadaljnjih uspehov.

SaS

Na marčni seji občinskega odbora ZRVS so obravnavali lansko delo in letošnje naloge.

Z ene izmed mnogih uspešnih krvodajalskih akcij v naši občini. Tudi dijaki srednje veterinarske se polnoštevilo odzvali.

Poročilo s skupščinskih sej

(Nadaljevanje s 1. strani)

slovalo v okviru ljubljanske Hoje, je na tržišču poznano kot specializiran proizvajalec obešalnikov. Ves povojni čas izvažajo svoje izdelke skoraj izključno na konvertibilno področje. Vendar danes obešalnik na trgu ne obstaja kot interesanten proizvod. Podjetje ga je tako primorano prodajati ob nekaterih neugodnih pogojih kot so deficitarnost osnovne surovine, visoki transportni stroški, tehnološki problemi, preširok asortiment proizvodov, ki jih tako ni moč izdelati v serijah itd. Konkurenca na domačem trgu je v vsakem primeru neomajna, medtem ko to za tuje tržišče ne drži, saj se v vlogi konkurentov pojavlja iz leta v leto vse več vzhodnih proizvajalcev. Izvoz je tako iz leta v leto beležil manjši odstotek. To pa je ob precejšnjem razkoraku cen na domačem in tujem trgu, vse bolj bremenilo poslovanje Galanterije. Podjetje se je tako znašlo v kritičnem položaju, saj je izguba ob koncu 1970 nanesla 2290 tisoč dinarjev. Za „rešitev“ je podjetje izdelalo več sanacijskih ukrepov kot so dvig cen, zožitev proizvodnega asortimenta... Ti ukrepi pa so nujno vezani na večja investicijska vlaganja, ki pa jih podjetje razumljivo ne more v tem položaju sprejeti nase. Skupščina se je tako izrekla za sanacijo v višini dodatnih investicijskih sredstev, s katerimi bo podjetje uspelo znižati svoje proizvodne stroške in tako posredno izboljšati poslovanje.

Storitvena obrt v občini Vič-Rudnik zaostaja za sedanjimi potrebami zlasti v novih naseljih ob vpadnicah. Glede na trenutne možnosti kreditiranja, ki so v občinskem merilu domala minimalne, so sprejeli predloge, naj bi vse obrtne organizacije izdelale razvojne programe, na podlagi katerih bodo lahko pri bankah zahtevali kredite. Rešitev za zasebni sektor pa naj bi bila v ustanovitvi sa-

mostojne hranilnokreditne ustanove ali pa naj bi banka v svojem okviru specializirala eno izmed svojih podružnic za poslovanje z obrtniki. Zelo živahno debato je ob obravnavanju informacije o storitveni obrti vzbudilo dejstvo, da občinska skupščina mimo zakona le registrira kamione nad 5 ton nosilnosti. Odborniki so se energično zavzeli za nadzorovano registracijo, saj ima več kot 70 odstotkov avtoprevoznikov, ki

bivajo v naši občini, svojo dejavnost prijavljeno v S svojimi vozili pa vozijo naših cestah, ki jih postopoma uničujejo, dohodek pa se stekata v blaginjo drugih občin.

Zaradi natrpanega dnevnega reda so poročilo o vzdrževanju cest IV. reda in mestnih ulic preložili na naslednjo skupščinsko sejo.

JANJA DOMITROV

Seja skupščine občine, na kateri odborniki dokončno sprejeli proračun in ustrezne finančne načrte, ima med vsemi sejami izjemno pomen. Takšna seja je bila v naši občini v četrtek, 11. marca.

Medtem ko so na skupščinski seji 11. februarja obravnavali osnutek občinskega proračuna, so na tej seji že sklepali o končnem predlogu proračuna, ki je doživel razne popravke in izpopolnitve, zlasti ob upoštevanju pripomb na zborih volivcev. Tako izpopolnjeni proračun predvideva 67.872.095 din bruto dohodkov, kar je za 9 % več od lanske realizacije. Izdatki pa predvidevajo naslednjo porabo dohodkov: za redno dejavnost v šolstvu 24.878.000, za kulturno prosvetno dejavnost 1.181.000, za socialno skrbstvo 5.629.000, za zdravstveno varstvo 1.780.000, za komunalno dejavnost 2.436.000, za delo državnih organov 5.358.000, za skupščino mesta Ljubljana 5.548.000, za dejavnost krajevnih skupnosti 2.455.000, za dejavnost družbeno političnih organizacij in društev 1.196.000, za negospodarske investicije 8.303.000, za gospodarske investicije 743.000, za gospodarske posege 6.570.000, za kritje proračunskih obveznosti iz prejšnjih let 200.000, za rezervni sklad 365.500, ne razporejenih dohodkov (proračunska rezerva) pa je 1.229.000 din.

Odborniki so sprejeli tudi posebni račun za ceste, za prispevek za uporabo mestnega zemljišča ter posebni račun za

zaitiranje živalskih kužnih lezni. Nato so razpravljali o načinu upravljanja in seji skupščine sklada skupnosti zerv. Posebna točka je bila prava obravnavi vzdrževanja četrtega reda in mestnih ulic. Naša občina ima 208 km IV. reda, 115 km mestnih ulic in 200 km krajevnih poti. V tem ko vzdržujejo krajevne skupnosti, je občinska skupščina poverila vzdrževanje cest IV. reda in mestnih ulic v naši občini izredno težko, saj potekajo večinoma po janskih tleh ali po gorskih bočjih. Pri tem zmore naša občina najmanj 1 km ceste med vsemi ljubljanskimi občinami, med katerimi ima največ cest IV. reda. Asfaltiranje komaj 5,3 % cest, vse druge makadamsko cestice. Žavni problematiki se bo pisanih. Naše komune se sto vračali. Odborniki so obravnavali osnutke zakonov o prispevku uporabnega zemljišča urejanju in oddajanju stavb na zemljiščih ter o pogojih dajajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini. Zakoni obetajo vnesti več na tako problematična membra področja.

Pomoč SZDL ostarelim in osamelim

Izvršni odbor občinske konference SZDL Ljubljana Vič-Rudnik nedavno tega formiral poseben koordinacijski odbor za pomoč ostarelim in osamelim ljudem.

Ker gre za pomembno obliko družbenega delovanja, ki krepi socialno varnost ostarelih in vpliva na oblikovanje zavesti najmlajših, mladih in zrelih ljudi in njihovega odnosa do starih, je republiška konferenca SZDL skupaj s pristojnimi forumi pripravila zelo konkreten akcijski program za pomoč in varstvo ostarelih ljudi v naši republiki. Skupaj z občinskimi konferencami SZDL je sprožila iniciativo za spodbujanje te dejavnosti in za povezovanje vseh organov, organizacij, društev in ljudi posameznikov, ki lahko kakorkoli pomagajo pri izvajanju tako organiziranih pomoči ostarelim ljudem.

S tem akcijskim programom, katerem je razpravljal tudi izvršni odbor naše občinske organizacije SZDL ter ga tudi podprl, želimo predvsem spodbuditi dejansko število ostarelih ljudi v naši občini, ki potrebujejo družbeno pomoč, spoznati njihove probleme, ki jih tajejo vrste in obseg pomoči, ki jo naši stari in osamelci občani potrebujejo. Hkrati seveda želimo poznati tudi vse možnosti in načine pritegovanja ostarelih v razreševanje najrazličnejših vprašanj družbenega življenja. Koordinacijski odbor za pomoč ostarelim in osamelim ljudem je o problematiki ostarelih in onemoglih ljudi na območju naše občine že razpravljal na več sejah.

Ugotovil je, da so v naši občini že dokaj razvite razne oblike organizirane družbene skrbi za pomoči za ostarele in da namenjajo občinska skupščina – seveda v okvirih svojih možnosti – tudi dokajšnja sredstva za te namene. Organizacije RK, krajevne skupnosti, šolska mladina in drugi, so pokazali že posledaj precejšnjo aktivnost pri reševanju vsakovrstnih problemov ostarelih in osamelih ljudi. To tudi ne brez uspeha. Vsem nam nudi občinski zavod za socialno delo veliko pomoč, predvsem s strokovne plati. Ker pa je končno tudi za reševanje teh problemov, ki jih ni mogoče rešiti z denarjem, je potrebna pomoč, ki jo lahko dobimo v krajevni skupnosti družbeno-politične organizacije, društva, šole in šolska mladina, zelo dragocena in potrebna oblika dela, ki je nikoli ne bi mogli nadomestiti samo z organiziranim poklicnim delom. Koordinacijski odbor je in bo še prihodnje ob najtesnejšem sodelovanju zavoda za socialno delo – to sodelovanje je že ustvarjeno – storil vse, da čimprej realizira za enkrat vsaj najpomembnejše naloge akcijskega programa. Najprej nameravamo sodelovanju z našim zavodom za socialno delo ugotoviti dejansko število tistih ostarelih in osamelih ljudi, ki nujno potrebujejo družbeno pomoč, za

doslej še ne prejemo. Nedvomno bodo nekateri primeri pokazali, da so primeri s Kozjanskega tudi v naši občini in se prav zaradi tega ne moremo zadovoljiti samo s trenutno prikazanimi številkami. V tej zvezi odbor še posebej opozarja na problem socialno ogroženih kmetov in njihovih družin, ki niso sposobni plačevati rednega prispevka za svoje zdravstveno zavarovanje in zato tudi zdravstveno niso zavarovani. Nima mo na razpolago še točnih števil teh primerov, vendar smo prepričani, da slika, ki jo bomo dobili, ne bo takšna, kot bi jo želeli. Obe analizi bomo pripravili in ju skupaj z zavodom za socialno delo posredovali z določenimi predlogi občinski skupščini v razpravo in sklepanje.

Na zadnji seji je koordinacijski odbor še posebej obravnaval problematiko in stanje na področju zavodskega varstva ostarelih in onemoglih občanov naše občine. Menil je, da je prav ta oblika varstva trenutno najbolj akutna glede na stanje, ki zadeva tako prizadete kakor tudi finančna sredstva. Namestitvev ostarelih in onemoglih v zavodsko oskrbo je ena najbolj perspektivnih oblik družbene skrbi za vse tiste, ki ostanejo v starosti brez svojcev in nimajo nikogar, ki bi jim na domu nudil oskrbo in nego. Če je ta oblika najbolj perspektivna, je pa hkrati tudi najdražja in pomeni težko finančno breme za občino. Prav zaradi tega menimo, da moramo čimbolj razviti vse prej navedene oblike pomoči in se posluževati zavodskega varstva le v skrajnih primerih, ko zaradi izrednega subjektivnega stanja ostarelega in onemoglega človeka ni mogoče uresničiti drugih družbenih oblik pomoči.

Po podatkih zavoda za socialno delo imamo trenutno v domovih počitka, vključno zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec, 130 naših občanov, za katere plačuje občinski proračun celotno ali delno oskrbino. Poprečni prispevek za oskrbovanca v zavodskem varstvu znaša sedaj 63.800 starih din na mesec. Kolikor bi število naših občanov v zavodih ostalo nespremenjeno, kar pa je iluzorno pričakovati, bi potrebovali letos za oskrbnine kar 99.500.000 starih din. V predlogu našega proračuna pa je namenjeno za te namene le 88 milijonov, kar je precej manj kot potrebujemo, seveda, če tudi cene oskrbnih dni ne bodo porasle, kar pa je malo verjetno.

SEKCIJA ZA KMETIJSTVO O VPRAŠANJH ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA KMETOV

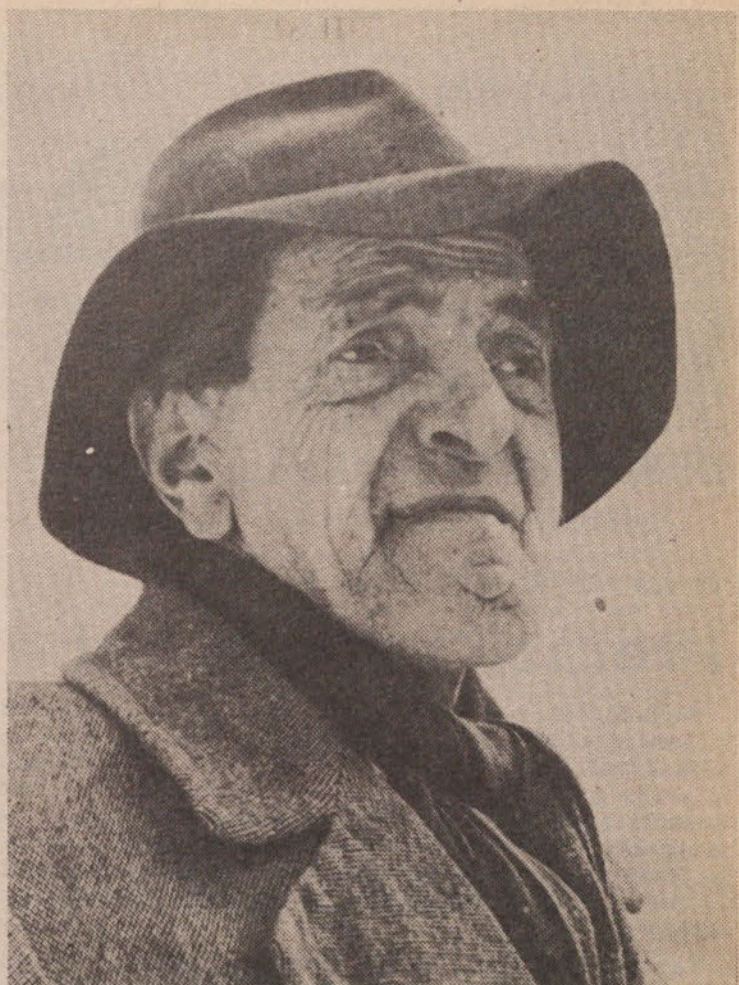
Na seji sekcije za kmetijstvo pri IO SZDL 11. 3. 1971 je tekla razprava o problemih zdravstvenega zavarovanja kmetov. Zakon je razširil bonitete zdravstvenih uslug, ni

Vzrokov, ki vplivajo na povečanje števila ostarelih in osamelih ljudi v naši občini, je več. Osnovni vzrok je v tem, da je bilo že leta 1968 v naši občini 14,68 % oseb starih nad 60 let, kar pomeni, da smo „stara“ občina. Celotna republika Slovenija ima šele letos 14,4 % prebivalstva, starega nad 60 let. Že ta podatek torej priča, da bo pritisk na zavodsko varstvo s strani ostarelih in osamelih oseb še nadalje rasel. Zato bo treba temu primerno tudi zagotoviti sredstva vsaj za najnujnejše primere. Naj navedem še podatek zavoda za socialno delo, da ima le-ta trenutno 18 novih prošenj za namestitvev v zavodsko varstvo. Vse te prošnje so upravičene in nujne. Verjetno torej v proračunu predvidena sredstva za te namene za letošnje leto ne bodo zadoščala in zato je menil odbor, naj bi občinska skupščina ponovno proučila predvidena sredstva, sicer bodo bistveno otežena naša skupna prizadevanja pri uresničevanju vseplošne družbene skrbi za starejše

Na zadnji seji je koordinacijski odbor obravnaval tudi predlog za ustanovitev službe pomoči pri oskrbi in negi osamelih in ostarelih oseb na domu, ki ga je kvalitetno pripravil zavod za socialno delo. Odbor je podprl predlog v celoti in že predlagal občinski skupščini, da ga sprejme. S svoje strani se je odbor zavzel, da bo s pomočjo vseh zainteresiranih dejavnikov, ki so omenjeni v uvodu, storil vse, da še nadalje razvija tako na podeželskem kot tudi na mestnem območju občine široko družbeno pomoč za to kategorijo prebivalstva. Odbor meni, da so za to akcijo poklicane v prvi vrsti prav krajevne skupnosti. S takim širokim in uspešnim delom bomo lahko ne samo zmanjšali finančna bremena občine, marveč dosegli tudi pravilno vrednotenje in

spoštovanje minulega dela, dostojne odnose do staršev in ostarelih in osamelih oseb sploh, zbudili dobre odnose sosedo do sosedo, delovnih organizacij do svojih bivših delavcev in končno socialistično solidarnost in normalne odnose med ljudmi. Osnovni element dobrega počutja ostarelega človeka je predvsem občutek varnosti in občutek, da ga družba ni zapustila. Ustvariti vse to, pa je prav tako naloga socialistične zveze kot zelo pomembne družbeno-politične organizacije in ne samo društev drugih organizacij, šolske mladine ipd. Pri vsem tem delu pa želi seveda koordinacijski odbor za pomoč ostarelim in osamelim osebam najtesnejše sodelovanje občinskega sveta za zdravstvo in sveta za socialno varstvo, predvsem zaradi enotnega reševanja problemov na področju varstva ostarelih in osamelih občanov. Končno koordinacijski odbor poziva in prosi vse odbornike občinske skupščine in druge družbeno-politične delavce, da po svojih možnostih sodelujejo pri realizaciji uvodoma omenjenega akcijskega programa na terenu.

SLAVO KOBE

Jože Pečnik, po domače Polek z Raščice, eden izmed ostarelih in osamljenih... (Foto: F. Modic)

POMEMBEN DEJAVNIK V KRAJEVNI SAMOUPRAVI:

RDEČI KRIŽ

Konec februarja je bila redna skupščina osnovne organizacije Rdečega križa v krajevni skupnosti „Milan Česnik“. Iz poročila o dveletnem delu te organizacije so se navzoči člani seznanili s široko in pestro, pa tudi učinkovito dejavnostjo. Organizacija se je uspešno vključila v življenjski tok krajevne skupnosti ter sporazumno z drugimi množičnimi organizacijami, pogosto z njihovo podporo, opravljajo delo, ki je lastno tej organizaciji. Torej ne samo podaljšana roka občinskega odbora RK, temveč predvsem del te krajevne skupnosti. Seveda ni manjkalo težav, zlasti še, ker je pred tem to delo skoraj zamrlo in je bilo potrebno začeti več ali manj iznova: pri izpopolnitvi odbora, vključevanju članov, aktiviranju članov za določene dejavnosti, pri razvijanju dejavnosti itd.

Danes ima ta organizacija 2517 rednih in 36 podpornih članov. Članarina je glavni vir dohodka, ki

kot je to n. pr. oblika sosedske pomoči, individualnih občasnih obiskov in pod. Trenutno deluje (razen

V letu 1969 je sodeloval odbor pri fluorografski akciji (obveščanje prebivalstva, lepljenje lepakov, dežurstvo). Ob tej priložnosti je prejel naš odbor 1217 dinarjev prostovoljnih prispevkov.

Ob katastrofalnem potresu, ki je prizadel Banjaluko in njeno okolico, je sodelovalo v nabiralni akciji 26 oseb. 635 darovalcev je dalo 9036,90 dinarjev. Zbrani denar se je porabil za vzdrževanje banjaluške šolske mladine, ki se je nahajala tedaj začasno v Sloveniji in sicer: v mladinskem zdravilišču na Rakitni, v mladinskem zdravilišču Debeli rtič, v mladinskih letoviščih Savudrija in Volparija ter v Invalidskem zdravilišču Štrunjan.

Osnovna organizacija se je pridružila tudi vsakoletni akciji za zimsko pomoč. Tako je bilo razdeljeno v ta namen: v letu 1968 1900 din, v letu 1969 – 800 din in v letu 1970 – 2000 din (v tem znesku je prispevek SZDL 1000 din).

Za novoletna darila otrokom socialno šibkih družin je bilo izplačano Društvo prijateljev mladine, ki je organiziralo to pomoč: leta 1968 – 700 din, leta 1969 – 800 din in leta 1970 – 1000 din.

V znak solidarnosti z bojem vietnamskega ljudstva in v počastitev spomina njihovega velikega voditelja Ho Ši Minha, je bilo nakazano ob njegovi smrti koordinacijskemu odboru 500. – din.

Pri izvajanju delovnih nalog so izredno prizadevno in uspešno sodelovali Mladi člani osnovne šole Vič in pa člani mladinskega kluba Bičevje. Tako so pomagali pri vsakoletni razdelitvi čestitk za novo leto in za 8. marec, pri dostavljanju obvestil za zbiranje akcije oblačil in pri samih akcijah, pri družabnih popoldnevih – tudi s kulturnim programom. Izdelali so tudi 390 ličnih novoletnih čestitk in 60 čestitk za dan žena. Ob izletu v Polhov Gradec pa so nastopili s kulturnim programom tamkajšnji Mladi člani RK.

OLGA KRAJGER

MALA TRAKTORSKA ŠOLA

Mestni odbor ljudske tehnike Ljubljana je pripravil kmetovalcem v ljubljanskih občinah presenečenje. Organiziral je seminarje, na katerih so se kmetje seznanjali z ravnanjem in vzdrževanjem kmetijskih strojev. V naši občini so bili že lani decembra (na Igu) in sodeč po vprašalnikih, ki so jih kmetje na seminarjih izpolnili, je tovrstno izobraževanje naletelo na izredno velik odziv.

Sedaj je ljubljanski odbor ljudske tehnike napravil pregled odgovorov, ki jih je vprašalnik zajel. Večina kmetov se zavzema, naj takšni seminarji postanejo stalni. Morda bi jih kazalo pripravljati v več krajih, saj so se tokrat kmetje vozili na seminarje celo iz Velikih Lašč in s Slike.

Kmetje so tudi napisali, da bi se radi poučili o strojnem spravljanju koruzne silaže, o prevetrovanju sena in o uporabljanju traktorških priključkov. Mnogi bi radi sodelovali na tekmovalnih traktoristov, ki jih namerava mestni odbor ljudske tehnike v prihodnje pripraviti.

V odgovorih so kmetje tudi izrazili željo, da bi se povezali v organizacijo, kjer bi si izmenjavali izkušnje. Nekateri so napisali, da bi morala biti preskrba z nadomestnimi deli za stroje boljša, nekateri pa se so zavzeli za odpravo carinskih dajatev na kmetijsko mehanizacijo. A. A.

Izlet v Polhov Gradec, „za spremembo v enolični vsakdanjosti, kakršno preživljajo v veliki večini starejši ljudje“. Organizator: RK „Milan Česnik“.

omogoča vse drugo delo. Zato je posvečal odbor temu delu veliko skrb in osem aktivistov je zadalženih izrecno za to nalogo. Zbiranje članarine je veliko delo, ki da spričo smešno nizke članarine (2.40 dinarjev letno) relativno zelo majhen rezultat.

Težišče dela organizacije je bilo na področju skrbi za starejše prebivalce, saj je v tej krajevni skupnosti nad 300 (trenutno 317) oseb starih nad 70 let. Od teh je 51 starih nad 80 let in 5 celo nad 90 let. Ostareli, osamljeni in siromašni ljudje so že v davni predstavljeni težak socialni problem. Ta problem pa ni dandanes nič manjši, saj se povprečna starost močno dviga, vzporedno s tem raste število starega prebivalstva, kar prinaša vrsto novih problemov.

Klasična oblika varstva starostnikov so, poleg denarne pomoči, skupni domovi. To pa je oblika, primerna za tiste starostnike, ki iz kakršnihkoli razlogov nimajo več sposobnosti ali želje po samostojnem življenju. Vsem drugim pa je treba omogočiti, da preživljajo večer življenja v vajejem okolju in da so kolikor le mogoče aktivni. Mnogi ostanejo tako duševno sveži in telesno čili tja v visoko starost, vsakodni pa potrebujejo prej ali kasneje tudi tujo pomoč v eni ali drugi obliki ter ni pri tem kronološka starost nikako merilo.

Vse pravkar navedeno je bilo izhodišče za delo organizacije na tem področju. Z ustreznim evidenco preko individualnih obiskov je skušala spoznati želje in potrebe stanovalcev v cilju, da jim organizira ustrezno pomoč. To delo je sicer še bolj na začetku, vendar je treba doseči v bližnji bodočnosti, da bo za slehernega starostnika določena oseba, ki bo v primeru potrebe zanj poskrbela vsaj v minimalnih oblikah,

svojcev) grupa 12 tovarišč, ki so prevzela patronat nad poedinimi osamljenimi osebami.

Individualni obiski in drobne usluge ne zadoščajo v vseh tistih primerih, ko nekdo potrebuje stalno pomoč in tudi osebno nego. Teh primerov sicer ni veliko, so pa le in tedaj ni nikogar, ki bi se lahko polno angažiral, čeprav tu ni vprašanje plačila. Nekateri so celo pripravljeno nositi stroške sami. V pretekli delovni dobi so v nujnih primerih intervenirali celo člani odbora. Vse kaže, da bo treba preiti k ustaljeni službi za take vrste pomoči.

Za spremembo v enolični vsakdanjosti, kakršno preživljajo v veliki večini starejši ljudje, je organiziral odbor dva družabna popoldneva in dva izleta in sicer v Polhov Gradec in v Arboretum Volčji potok. Vseh omenjenih prireditvev se je udeležilo 392 oseb (od 79 do 115 oseb na posameznih prireditvah). Prireditve so namenjene vsem tistim, ki zdravstveno še zmorejo, ne glede na njihov socialni položaj, v prvi vrsti pa tistim, ki pogrešajo stikov z ljudmi. Zato so praviloma brezplačne.

Boljšemu delu s starejšimi ljudmi je bil nadalje namenjen seminar „O posebnostih organizma in bolzni v starosti“, „O duševnih posebnostih in potrebah starostnika“ ter „O zapostavitvi in razvedrilu v poznih letih“. Seminar je obiskovalo 23 oseb. Lepo je nadalje uspel tečaj o domači negi bolnika, katerega je obiskovalo 14 tečajnic.

Za zbiranje rabljenih oblačil obstaja pri odboru poseben štab, v katerem so tudi predstavniki SZDL in sveta KS. Akcija je doslej vsako leto lepo uspela, saj je bilo vedno zbrano okoli 3 tone oblačil in obutve, v zadnji akciji pa tudi precej posteljnine in pohištva.

pa zagotovil virov financiranja. Prav je, da se zdravstveno varstvo razširja tudi na kmečko mladino kot potencialno delovno silo za potrebe družbe, vendar obstoječi viri sredstev niso pokrivali niti dosedanjih potreb in je deficit iz leta v leto naraščal. Vzroki so znani. Tudi naša občina ne pokriva tekoče obveznosti, ki jih ima do zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Danih je več predlogov za rešitev težav. Predlog članarine (to je prispevek po članu družine) meni sekcija, da ni sprejemljiv, sprejemljiv bi bil za največ tri člane družine. Nadalje sekcija meni, da je potrebna ponovna proučitev zakona o obveznem zdravstvenem zavarovanju kmetov. Številni primeri kažejo na to, da so ljudje kljub zakonu, ki ga imamo, brez zdravstvene zaščite. Ker niso poravnali svojih obveznosti, nimajo potrjenih zdravstvenih izkaznic in ne morejo koristiti zdravstvenih uslug. Tu je potrebna pozitivna sprememba. Skupščina zdravstvenega zavarovanja kmetov naj bo kmetova ustanova – tribuna, kjer odločajo kmetje. V sedanji praksi so potrjevali vnaprej pripravljene odločitve.

Nujno je rešiti vprašanje statusa kmeta. Oblikujejo naj se merila, po katerih bi se to vprašanje rešilo. Spričo neuspešnega delovanja skupščine zdr. zav. kmetov je več naših odbornikov odstopilo. Novi niso bili izvoljeni. Pred nami je nova izbira kandidatov, ker stari skupščini poteče mandat. Pri izbiri novih kandidatov velja dati poudarek ljudem, ki imajo voljo do dela in da bodo pravi zastopniki kmetov.

Ing. LOJZE HABJAN

Silvaproduct zastuplja Dolenjsko cesto

Saj je res, da je naša viška občina bolj kmetiška kot ostale ljubljanske in da se zato prevečkrat zamiži tistim redkim pridobitniškim krogom – podjetjem – v prid, kot bi se sploh zamislilo, da le v občini ostanejo in vržejo toliko in toliko grošev koristi. Eno takih je SILVAPRODUKT na Dolenjski cesti, ki s cestnega odcepa širi smrad daleč naokoli in se morajo stanovalci neseštetih novih stanovanjskih zgradb zapirati pred takim zastupnikom Silvaproducta naklada na oviranem in zatranem hodniku za pešce robo z maskami na obrazih. Tačas pa se pešci sicer v strahu pred prometno nesrečo umikajo nič drugam kot na samo cesto, koder švigajo avtomobili.

Le kje je še kaj takega dovoljeno? v časopisju in po televiziji in radiu lajnomo o najhujšem zastupljanju v Evropi v sami ljubljani, viška občina pa kazalce v ušesa, da ja ne bo slišala kaj takega s svojega terena. V socialistični državi gre za posameznika, a ne za skupek petine ali desetine oseb, ki vedri v občinski SILVAPRODUKT IZSELI kam na Krim ali Mokrc ali pa se že prikajajo Vedrogu ali Iliriji, da ne bo manj kot deset ljudi dajalo nekaj sto prebivalcev v koš. Ne pozabite, da je v bližini tudi otroški vrtec.

D. C.

Poskusne drevesnice na Ljubljanskem barju pri Škofljici

IZ KS NOTRANJE GORICE

Prerasli so sami sebe

1400 občanov Notranjih goric živahno utripa v sklopu svoje krajevske skupnosti. Če je bilo v naselju še pred 10., 15. leti 80 % kmetov in 20 % zaposlenih v industriji in drugod — se je do danes ta številka popolnoma obrnila. Večina prebivalcev Notranjih goric se vozi na delo — večinoma v Ljubljano, nekaj pa tudi v Podpeč, da domačih obrtnikov, ki so dokaj vezani na bližnje komunale, niti ne govorimo. Tako je to pomlajevanje Goric, ki dnevno izsiljuje nove in nove potrebe, prisotne pravzaprav na vseh področjih družbenega udejstvovanja.

Nagli zaposlitveni premiki so se tako kot menda povsod še najprej odrazili pri otroškem varstvu. Od 160 gospodinjstev, je precej žena zaposlenih in eden osnovnih problemov je seveda otroško varstvo, zlasti za predšolske otroke. Zdi se, kot da sodobne mamice ne zaupajo rade vzgoje svojih najmlajših starim mamam. Seveda dvom ne velja za tiste, kjer starih mam in drugega sorodstva ni. Iz anket, ki so jih pred časom napravili v Notranjih goricah, je razvidno, da so od 28 predšolskih otrok starši prijavi kar 24 otrok. Izvedenci sicer trdijo, da bi lahko prostor za varstvo našli v stari šoli, vendar sanitarije ne ustrezajo. Hkrati s tem žele vgraditi tudi centralno kurjavo, ki edina lahko osuši vlažno šolo — v kateri naj bi našli svoj prostor tudi najmlajši. Predračun zanjo znaša 12 milijonov in pol starih dinarjev, kar bi zavzeti prebivalci tega kraja ob pomoči občinske skupščine kaj hitro zbrali.

Tema razgovorov prebivalcev tega simpatičnega naselja je pogosto „voda“. Voda in vodovodno omrežje sta zanesljiv pokazatelj nagle komunalne rasti. Zajetje pod tamkajšnje šole je postalo premajhno. Dokler so od tam napajali le središče vasi, je bilo vse v redu, ko pa so začela rasti nova naselja in so zahtevali vodovodno napeljava tudi na Gmajni in pod Plešivico, je začelo vodne primanjkovati. Rešitev je bila edinole v gradnji novega vodovoda. Odločili so se za napeljavo iz Podpeči, kjer vode ne primanjkuje.

V petletnem načrtu so zapisali, da bo vodovod zgrajen najpozneje do 1975. leta in to od Podpeči prek Notranjih goric do Vnanjih goric. Graditi bodo začeli letos. Lokacijska dokumentacija je gotova, izdelan je program — material je nakupljen. Vodovod, ki bo stal kakih 20 milijonov SD, je tako zelo potreben, da so zavoljo njega odložili celo gradnjo 900 metrov asfaltnega traku skozi vas in ga preložili za kakšno leto naprej.

Ce pa hočejo doseči dokončen uspeh — kot po navadi — ne bo šlo brez prostovoljnega dela občanov. In pri tem bo gotovo priskočila na pomoč tudi zelo aktivna mladina. Mladinci so že zdaj dobro organizirani v kulturno umetniškem društvu. Letno naštudirajo eno do dve igri in z njima tudi nastopajo po okoliških krajih. Ena njihovih velikih nalog je zgraditev košarskega igrišča in kotalkališča. Prav te dni so imeli v zvezi s tem sestanek in se dogovorili, da bodo oba športna objekta postavili pri zadržnem domu. Prepričani so, da bodo že letos postavili koša, urne noge kotalkarjev pa se bodo preselile z nevarne ceste na urejeno asfaltirano plokev. Urne noge starejših mladincev pa so našle tla (sicer malo nagnita) že v dvorani njihovega združnega doma, kjer so pred časom končali prvi plesni tečaj pod vodstvom mojstra Jenka — pripravljajo pa že drugega nadaljevalnega.

PETER LIKAR

PISMO UREDNIŠTVU

600 MINIRANIH ČRNIH GRADENJ?

Po vsem, kar je bilo napisanega v Naši komuni v članku „Minirana črna gradnja“ sem dolžan, da se najprej zahvalim Občinski skupščini Vič-Rudnik, Ljubljana, ker mi je prepričala, da bi utrpel še večjo škodo, s tem, da mi je minirala hišo že v drugi fazi gradnje.

Momenti vročite odločbe 15. X. 1970 ob 13.30 uri in izvršitve 16. X. 1970 ob 7. uri res kažejo na to, kakšno skrb ima občinska skupščina Vič-Rudnik do svojega občana.

Zal moram ugotoviti, da skupščina Vič-Rudnik ni ravnala dosledno in je ostalim 600 črnograditeljem, o katerih je govora v „Delu“ v članku „Največkrat nemočni“ pustila, da razmetavajo svoj denar še naprej.

Tov. Franček List, načelnik oddelka za urbanizem, je v svojih odgovorih v „Delu“ pod Pisma bralcem nedvoumen:

„Edini in pravi razlog za odstranitev nedovoljene gradnje Miloševića je ravnanje investitorjev v nasprotju z veljavnimi predpisi, ki urejajo področje urbanizma in gradbeništva. Zakon, niti kak drug predpis, ne določata za odstranjevanje objektov kakršnekoli razlike glede faze gradnje in vrednosti objekta. Predpisi veljajo za vse občane enako in je ugotavljanje o diferenciaciji glede na položaj, denar, zveze, neopravičeno in neumestno.“

Sprašujem, zakaj je skupščina Vič-Rudnik v ostalih 600 primerih ravnala tako površno in neučinkovito in dovolila, da si črnograditelji delajo utvare in zapravljajo težko prislužen denar. Kdo je za to kriv? Kdo bo povrnil črnograditeljem stroške, ki jih imajo zaradi malomarnosti občinske službe?

UREDNIŠTVU

PRIPIS UREDNIŠTVU

Ing. B. Milošević nam je poslal v objavo svoje pismo, s katerim odgovarja na naš zapis o njegovi minirani črni gradnji, NK, leto 1970 — št. 6. Menimo, da tov. Milošević na svoje javno vprašanje, zakaj je med več sto črnograditelji v občini rušenje zadelo najprej njega, upravičeno terja javni odgovor. Izvršni odbor občinske konference SZDL je o tem že razpravljal in se je zavzel za doslednost pri reševanju problema črnih gradenj.

VPRAŠANJE PRIHODNOSTI

Prof. Jaka Meze nam je za eno prejšnjih številčk Naše komunale poslal nujno opozorilo, kako se debelina rodne prsti na Barju hitro tanjša. S tem je ponovno načel nadvse problematično vprašanje prihodnosti Ljubljanskega barja. Naše uredništvo začenja obširno zasnovano polemiko s tega področja. Strokovno jo bo vodil član našega uredniškega odbora in predsednik sekcije za kmetijstvo in gozdarstvo pri občinski konferenci SZDL ing. Lojze Habjan, ki je v uvod k tej polemiki takole zapisal:

„Zemlje je vsak dan manj. Gradimo nove ceste, tovarne, hiše, asfalt in beton pokrivata zelene površine. Pred nami pa leži ravnica 16.000 ha pozabljene zemlje. Pozabljene samo v zadnjem času, v preteklosti smo ji posvečali veliko pozornosti. Imeli smo specializirano ustanovo, ki se je načrtno ukvarjala z reševanjem problemov Barja. Imeli smo simpozij, ki je odgovoril na številna vprašanja. Sedaj pa, kakor da je vse že rešeno. Temu pa ni tako. Za začetek smo zastavili nekaj vprašanj nekaterim strokovnjakom, ki dobro poznajo Barje in ki bodo odgovarjali na ta vprašanja v več nadaljevanjih.“

PROF. DR. AVGUŠTIN LAH

Dileme o ureditvi Ljubljanskega barja

Dr. Avguštin Lah, poslanec kulturno prosvetnega zbora zvezne skupščine

Vsaka skupnost se razvija po določenih zakonitostih. Ena od zakonitosti je pogoj, da človek ne zanemarija in uničuje naravo, temveč je preobraža, si jo prilagaja in jo izkorišča. S poseganjem v naravo pa se navadno spreminjajo nekateri naravni faktorji, ki vplivajo tudi na življenje ljudi. Nesmotno izkoriščanje ali uničevanje narave lahko bistveno poslabša naravne pogoje za življenje ljudi. Narava, ki si jo človek preuredi, to naravno preobraženo okolje ne ostane po preobrazbi vedno takšno, kakršno je uredil človek. V njem neprenehoma delujejo razni naravni faktorji in procesi. Zato je potrebno ljudsko delo v preobražanju narave oplajati — stalno je treba vzdrževati, kar je človek ustvaril in dodajati novo.

Zakonitosti razvoja družbe pa kažejo, da z napredkom industrije in s socialno preobrazbo nastajajo nova razmerja v preobraženi in v primarni naravi. Zmanjšuje se delež kmečkega prebivalstva, to je najbolj neposredno zainteresiranega za preurejanje narave. Spreminja se način obdelave zemlje, spreminja sistem izkoriščanja zemlje in z njim tudi namembnost, vrsta, kakovost in količina proizvodov. Spreminjajo se

vasi — nekatere celo zamirajo, druge se oživljajo z novo strukturo prebivalcev (doseseljevanje, spremenjena struktura mlade generacije, razvoj turizma). Rastejo in širijo se mesta. Dobivajo novo podobo, v njih se razvija gospodarstvo, mestu se prilagaja okolica. Vse to je med seboj povezano. In ko se spreminjajo družbene razmere, se spreminjajo tudi vpliv in odnos družbe do narave.

Kaj naj na osnovi teh spoznanj o zakonitostih razvoja v naravi in v družbi ter o medsebojnih vplivih zapišemo o Ljubljanskem barju? Poseljeno je bilo, vsaj v obrobju jezera, še v predzgodovinskih časih. Poseljeno je bilo tudi v vseh naslednjih kulturnih obdobjih in je še danes. V naseljih na Barju in v njegovem obrobju ter v delu Ljubljane, ki se razvija na barjanskih tleh, živi prebivalstva za lepo mesto. To je v veliki večini nekmečko. Kmečki živci na Barju ni več zmožen niti nadaljevati akcijo za končno osušitev in melioracijo, niti vzdrževati kar je v več kot 200 letih osuševalnih akcij na Barju nastalo. Ze je kazalo, da bo družba z načrtno akcijo regulirala vode, odpravila večji del poplav in meliorirala zemljišča za kmetijstvo in druge namene. Izdelan je bil ustrezen načrt, bistveno sicer pomankljiv (ker je izhajal samo iz vodnogospodarske ureditve za potrebe kmetijstva), a z gospodarsko reformo je up za takšno preureditev počasi odplaval po Ljubljani...

Zgodovina nekega obdobja in razvoja se s tem seveda ne konča. Kmetijstvo, niti kakšna velika in močna organizacija, ne more prevzeti nase ekonomskega bremena preureditve Barja. Tudi za morebitno pogoditve je treba izvršiti osušitev in melioracijo. Tu so še mnogi drugi interesi, predvsem združeni interes mesta Ljubljane. Naše glavno mesto se sicer razvija predvsem v drugih delih okolice (S, SV), a razprodaja gradbenih zemljišč za individualne potrebe Ljubljancem je segla tudi ob Barju vse do Vrhnike (prav tako kakor do Medvod in Domžal). Na simpoziju o Barju leta 1964 smo ugotovili mnogostranske interese, ki jih vseh še niti ne znamo prav ovrednotiti. Ureditve Save, Čerkniškega

jezera, Planinskega polja in hudo-urnikov v Barju obrobni pokrajini, pa končno tudi neizbežno preurejanje pretoka kraških in barjanskih voda skozi Ljubljano, bodo terjali enotno in trajnejšo regulacijo Ljubljanske s pritoki od izvira do izliva. Ljubljana se bo prej ali slej morala spoprijeti — ne samo zaradi svoje tradicionalne skrbi za snago in lepoto — z onesnaževanjem okolja in izboljšanjem zdravstvenih razmer ljubljanskega prebivalstva. Končno so v Ljubljani sprejeli in uresničujo mnogo ukrepov za primer potresa; med temi ne bi kazalo zanemariti nevarnosti podora in zasutja enega ali obeh pretokov voda skozi Ljubljano. Vse te rezerve, potrebe in akcije pa ne pomenijo v končnem učinku nič drugega kakor zahtevo po osnovni ureditvi voda in začetkov kompleksne melioracije Barja. To bi veljalo mesto oziroma skupnost toliko kolikor ureditve nekaj važnih mestnih križišč z nadvozi in podvozi. Ljubljana bi na tej barjanski strani lahko pridobila pomembne gospodarske in rekreacijske površine in objekte. Dandanašnje prometne potrebe Ljubljane in Slovenije pa se Barju niso mogle ogniti: moderna avtomobilska magistrala bo speljana tudi čez Barje. Seveda se danes načrti in podvigi oblikujejo predvsem na osnovi ekonomskega računa o vlaganju in povrnitvi stro-

škov v raznih oblikah, a vseeno morajo določeno osnovo. Sklenil bi rad to razmišljanje izkušnjo. Leta 1959, ko je kazalo možnost za preureditev Barja, morali strokovnjaki v roku nekaj mesecev pripraviti zahtevni projekt za večmilijardno investicijo. Tudi so šele dobro začeli s proučenjem Barja; od hidroloških in agronomskih raziskovanj so prešli k preučevanju parcialnih rešitev in k disciplinarnim raziskovanjem prebivalstva in družbenih pogojev. Pa ni bilo dolgo. Ukinitve ljubljanske okrajne in gospodarske reforme odpravili vse organizirane oblike proučevanje in raziskovanje. Vsaka nova akcija — tudi posamezna — pa mora biti skrbno proučena, to ne samo iz ene plati. Tudi škoda, če bi se rezultati posameznih raziskovalnih projektov izgubili, ni bili na voljo pri nadaljnjih učevarjih in drugih akcijah. Ne kazalo v interesu Ljubljane in Slovenije in mnogih bodočih interesov le razmisliti o potrebi nadaljnjega kompleksa zelo obsežnega vodnega sotočja vode na najbolj naseljenem in prometno važnem prostoru, posredna in dobro poseljena ob Ljubljane ter pokrajina, kjer propadajo rezultati 200 let osuš-

ING. VIKTOR HERMAN

Strupena močviriska preslica in kmetijstvo na Barju

Ing. Viktor Herman, tajnik Vodnega sklada SRS

Zal mi je odmerjeno premalo prostora, da bi opisal vse nevšečnosti, ki jih povzročajo našim kmetovalcem mnogi, še ne dovolj proučeni problemi na Barju. Močviriska preslica ali „žabna“, kot jo imenujejo domačini, je samo eden od teh, pa vendar za nadaljnjo izrabo kmetijskih tal na Barju najpomembnejši činitelj.

Z uničenjem tega najnevarnejšega plevela se ukvarjajo znanstveniki mnogih evropskih dežel, zlasti pa v Nemčiji, Švici, Poljski, Finski in Avstriji. V kontaktu s temi deželami smo se strokovnjaki bivše Direkcije za Barje skoraj istočasno vključili v sistematične raziskave, z željo, da bi čimprej našli način za njeno popolno uničenje.

Na Ljubljanskem barju porašča močviriska preslica že preko 6.500 ha zemljišč. Po pripovedovanju domačinov se je močno razširila zlasti v letih med vojno in po osvo-

bititvi. Barjani trdijo, da ne neje čez 20 let ne bo na Barju enega hektara več, ki ne bi bil raščen s preslico. Močviriska preslica zmanjšuje rodovitnost zemljišč na skrajno mero in zemljišča, ki jih preslica praktično nimajo nikakršne pridelarske vrednosti. Z vsjo pravico lahko primerjamo s stalnimi zemljišči, kar upoštevajo in deže tudi pri bonitiranju in zemljišča uvrščajo v najnižji tetni razred. Zmanjšuje kakovost krme in škodljivo vpliva na pregojeve živine. Vse kmetije in beni kmetijski obrati, ki imajo sličo poraščene travnike, so tega zelo prizadeti. Seno s travnikov je v skrajni sili uporabiti le za prehrano konj pa le za steljo.

Za uspešno zatiranje tega nege plevela je bilo potrebno temeljito poznavanje pogojev, terih preslica uspeva, in njenosti. Naj navedem samo nekaj od njih:

Razmnožuje se s podzemnimi poganjki. Za vrsto tal ni odvisna in jo zasledimo na vseh tipih tleh, ki jih tal. Ne pojavlja se samo na mokrih organskih tleh, kjer je gnojne plasti več kot 1,5 m in na močno vlažnih zemljiščih, z zamočvirja t. i. „živa voda“ in prevladujejo izrazite močviriske line. Mreža podzemnih poganjkih najostrejša v globini do 1 m, mezne poganjke pa smo zasledili kovanju vodnjaka v Podpeči v globini 5 metrov. Barjani trdijo, da preslica uspeva samo na kisli tleh. Ugotovili ap smo, da preslica nič skupnega s kislimi tlemi nima, sproti, da intenzivno uspeva na apneni polzarici. Preslica je rastlina, ki ljubi apno. Ze leta 1954 so nas barjani

TEGA JE ŽE 30 LET...

Prvi počep Štampetovega mostu

V viški občini živi že blizu dvajset let upokojeni prosvetni delavec Hinko Wilfan, ki je služboval po Dalmaciji, Sloveniji in na Češkem, ki je svoj čas študiral humanistične vede tudi v Brnu na Masarykovi fakulteti, ki ve povedati, kako je na veliki četrtek 1941. leta trojica domoljubnih Slovencev, med katero je všteti tudi njega, iz lastnega domovinskega nagiba porušila Štampetov most.

Na njegovem stanovanju blizu Suhega bazarja, koder so med prvo vojno streljali uporne Slovence, smo ga piskali in mu zastavili nekaj vprašanj o tem rešenju.

Tovariš Hinko Wilfan, prosimo vas, ki ste edini od tiste trojice ostali, kako je prišlo do povelja rušiti Štampetov most?

V zastavljenem vprašanju sta dve nepopolnosti; in sicer: povelj na veliki četrtek že čez dan nobenih več ni bilo, zakaj srbski in hrvatski komandni kader je zlezal v civilne obleke in jo polakiral, zadnji je zmanjkal še naš četni komandir, rezervni poročnik, sicer bančni uradnik Puc iz Ljubljane. Poslednje povelje, bolj povabilo, ob kosilu v hosti je bilo: Pridite po kufre in raznesite skladišče. Drugo pa: govori se Štampetov most, ki ni most, ko se ne spenja čez vodo, ampak čez dobro vojaško cesto, in je zato pravo ime viadukt.

Le kako ste se lotili takega velikana?

Bilo je takole: Sem se vračal s Pokojišča sam, nepreoblečen še, v kovčku sem nosil civilno obleko, dobi me še en meni podoben „ex vojak“, pove, da se za Kozjeka piše, da je financar in doma v Mostah v tisti ljubljanični hiši za Cvekom. Med pogovarjanjem že zagledava Štampetov viadukt iz rezanega, svetlega kamna, na visokih, obokanih kobilah. Sama svetleča lepota ga je bila in kje neki bi si mislil: zdajle še te gledam in nikoli več! Pa nisva videla samo viadukta, ne! Zraven se je motal vojak v prav tako novi munduri in novih, škripajočih in še nikoli zbiksanih „kokulah“ okoli nekih

črnih „dratov“ in vretena, na katerem je cvilila ročica, kakor da si je dal okoli nje kaj več opravka. Ko naju je zagledal, je začel: „Fanta, prmejkrvavkršenduš, dajta, no, pomagati, da vrzemo „must ulft 2!“

Nepopisno in neizrekljivo me je prevzelo ob spoznanju posledic takega dejanja. Na, še v zgodovino znamo priti, me je obšlo. Da le Lah zavremo! Velel nama je znašati razstrelivo pripravljene odprtine v kobilah. Znašava in zlagalva tisto žajtro, ki je vžigalne kapice natikal na odvodne žice, jih z zobmi strganje in potlej v razstrelivo vtikal. Veste, je izgledalo kot v fonski centrali. Ja, sem šele pred letom ali dvema izvedel, da knap in da se je za Karla Regancina pisal. Potlej pa je velel: „Zdaj pa kar hitro za smreko!“

Sta ga takoj ubogala?

Ja, bolj kot župnika in učitelja v šolskih časih. Smuknili vsak za eno smreko, tam pa sem se vrtel ko sveti Lovrenc na rokah, zakaj smreki nisem zaupal. Veste, zakaj ne? Zato, ker se tako zdela dosti debela; za prebiranja časa ni bilo. Ja, če se tako sline obno, mi zna odnesti nos, če pa takole, pa uhlje.

In tedaj je zagrmelo?

Pravde nisem dognal, ko je zagrmelo. Samo enkrat. In se mi „fržmaga“, da ni bolj! Pa so odbite smrekove vejice in se padali, rumenkast prah se je dvigal, se mešal s črnim, namesto le globlja rezanega kamnja in gruščja, oba para tračnic s prago sta se le malo podala, na levi plati je ostala za stražarnico koliba docela nedotaknjena.

Ali niste občutili ob takem dejanju kakšne krivde?

Krivde? Kakšno vprašanje! Kje pa! Ravno nasprotno! Zdelo se stvo, srečo, sproščanje in z dimom v oblake naglo se dvigalo

LJUBLJANSKEGA BARJA

zori, da je preslica izginila na poljskih kolovozih, po katerih kmetje dovažajo gnoj ali odvažajo seno in pridelke in kjer živina in vozovi stalno gazijo rušo. Zmanjšanje presličnih rastlin, v nekaterih primerih pa tudi popolno izginotje, smo ugotovili tudi v tipičnih barjanskih vaseh (Črni vasi, Illovi) v ozkem pasu okoli hiš, kjer so kmetovalci močno sploščali rušo z gnojnic in istočasno pasli na tej ruši svojo živino. Na splošno pa smo ugotovili, da se preslica takoj pojavi na brežinah na novo izkopanih jarkov in sicer celo v čisti kulturi, tako na gosto, da jo barjani lahko kosijo in posušeno preveda brez primesi drugih rastlin) prodajo kot zdravilno rastlino.

Ob brežinah se nato pojavi prva rastlina na splaniranem materialu in se od tam naprej intenzivno širi. Ugotovili smo, da se na ta način razširja tudi tam, kjer je pred izkopom jarkov še ni bilo.

Ob takem poznavanju smo se nato lotili različnih poskusov za zatiranje preslice, ki smo jih izvajali od leta 1957 do 1963. leta kot na primer:

- intenzivno gnojenje travne površine z organskimi in mineralnimi gnojili,
- gaženje travne ruše z živino s pomočjo intenzivne paše,
- preoravanje presličnega travnika in nova setev trave ob intenzivnem gnojenju in paši,
- siliranje presličnega sena po metodi vročega vrenja,
- kemično zatiranje nadzemnih pogonjkov preslice
- kombinacija kemičnega zatiranja s sporezovanjem podzemnih presličnih pogonjkov.

Cepprav bi bilo za barjane zelo zanimivo vedeti, kakšne uspehe smo dosegli z našimi različnimi zatiranjem, zato zaradi pomanjkanja prostora opisali samo zadnjega, ki je dal od naših navedenih najboljša rezultata. Poskus smo izvedli 15. maja 1963, ko je bila preslica v najbujnejši rasti. S šestem pred košnjo smo ugotovili, da se je nahajalo na površini 412 presličnih

rastlin na 1 kv. meter. Po izvedenem poskusu so se na zagojenju površini močno razbohotile trave in ostale zeli, ni pa bilo opaziti niti ene preslične rastline vse do konca vegetacije. Zagojena travna ruša se je toliko zboljšala, da je že lahko služila za pašo živini in res je živina dobesedno pogrizla škropljeni in spodrezani del parcele.

Poskus smo nato ponovili še dve leti na večji proizvodni površini z istim uspehom.

Delovno orodje, s katerim smo izvedli poskus, ima obliko gosje noge in je pritrjeno na prečko traktorske hidravlike. Nad tem je montiran sod za škropivo, tako da škropivo prosto pada po posebni cevki in od tega skozi 1,5 mm velike šobe na zadnji strani noža. Delovna širina noža je 1,2 m in z njim spodrezujemo preslične pogonjke do globine 50 cm pod rušo. Cel priključek vleče z lahko traktor Fe-65.

Od vseh navedenih poskusov za zatiranje preslice, daje torej kombinacija sporezovanja podzemnih presličnih pogonjkov z istočasnim škropljenjem odrezanega dela, še največ upanja za njeno popolno uničenje. V eni vegetacijski dobi doslej še z nobenim poskusom nismo uspeli doseči tako popolnega uspeha. Z nadaljnjimi poskusi bi morali dobiti odgovor še na vrsto vprašanj kot so:

- kakšen je učinek tega ukrepa v naslednji vegetaciji;
- kakšen je ekonomski učinek navedenega ukrepa;
- kolikšna je najprimernejša količina škropiva za škropljenje;
- kakšna je največja delovna širina noža za sporezovanje;
- itd.

Zal smo z ukinitvijo „Direkcije“ prenehali tudi s temi tako zanimivimi poskusi. Samo barjani lahko presodijo, kako ogromen pomen bi imelo za kmetijstvo na Barju učinkovito zatiranje strupene močvirske preslice in lahko trdimo, da bi bila sredstva vložena v nadaljevanje teh raziskav bogato obrestovana.

prostori, kajti le na ta način ji je uspelo v razmeroma kratkem času vzpostaviti vzorno urejeno melioracijsko mrežo na tedaj zelo zanemarni in zamočvirjeni 16.000 hektarski površini Ljubljanskega barja.

Organi Vodne skupnosti Barja so bili občni zbor, upravni odbor, nazorni odbor, direktor, pododbori, bilo jih je na celem območju Barja 12 in to: Vrhnika, Bevke-Blatna Brezovica, Borovnica, Podpeč-Preserje, Rudnik, Škofljica-Lavrica, Tomišelj, Ig, Barje, Vič-Dobrova, Brezovica-Vnanje gorice, Log-Notranje Gorice. Vsak teh pododborov je imel po 7 članov, ki so med seboj izvolili delegate za glavni odbor.

Dohodki Vodne skupnosti so bili:

1. redni prispevki članov Vodne skupnosti;
2. izredni prispevki članov;
3. dotacije: mestni svet (prej OLO Ljubljana);
4. dohodki iz opravljenih storitev, ki jih je Vodna skupnost nudila članom in nečlanom ter dohodki, ki so v zvezi s poslovanjem Vodne skupnosti;
5. dohodki od premoženja Vodne skupnosti.

V letu 1961 je bivši OLO Ljubljana ukinitel tedaj obstoječi Zavod za gospodarsko ureditev Ljubljanskega barja, istočasno pa ustanovil Direkcijo za Ljubljansko barje, v katero so vključili ukinitelj Zavod za gospodarsko ureditev Lj. barja in Vodno skupnost za melioracijo Ljubljanskega barja. Direkcija si je v svoj program zadala nalogo nadaljevati z osuševanjem Ljubljanskega barja in to prvenstveno na socialističnem sektorju; Vodna skupnost Barje pa naj sicer še naprej obstaja s svojim upravnim odborom in pobiranjem barjanskega prispevka, vse njeno premoženje pa prevzame Direkcija.

V letu 1963 je bivši OLO Ljubljana ukinitel tudi Direkcijo, Vodna skupnost pa je še obstajala naprej ter iz nabranih prispevkov Barjanov, v kolikor so še pritekali, ročno čistila manjše odvodnike. Vse premoženje Direkcije in Vodne skupnosti pa je prevzelo Kmetijsko posestvo Barje s priključitvijo tudi premoženja strojno traktorske postaje na Viču. V tej spojitvi je Kmetijsko posestvo Barje osnovalo strojni obrat, ki je obsegal mehanizacije strojno traktorskega obrata in gradbene mehanizacije Vodne skupnosti Barje oz. bivše Direkcije za Ljubljansko barje. Edino Kmetijsko posestvo Barje naj bi dobilo potrebna finančna sredstva za dela na Barju in bi na ta način lahko tudi opravljalo melioracijska dela. Iz vsega tega pa ni bilo nič. Finančnih sredstev ni bilo. Kmetijsko posestvo Barje pa je usmerilo svoj strojni obrat v služnostno dejavnost z malenkostno zaposlitvijo kmetijske mehanizacije na svojih obratih. Ta preusmeritev dejavnosti Kmetijskemu posestvu Barje je donosala (vsaj svoj čas) lepe dohodke, od katerih pa za prepotrebno vzdrževanje melioracijskih naprav na Ljubljanskem barju ni bilo vložene niti prebitne pare, čeprav so se izkoriščali stroji Vodne skupnosti Barje in vse njeno premoženje. Posledica popolne neažurnosti, vsaj najnujnejšega vzdrževanja melioracijskih naprav s strani Kmetijskega posestva, se je čutila posebno v letu 1965, ker je zaradi izredno mnogo padavin in poplav ponekod bil uničen ves pridelek.

Upravni odbor Vodne skupnosti Barje (sestavljali so ga kmetje Barjani) je sklenil apelirati na vse pristojne faktorje, naj se odločijo, ali naj Vodna skupnost zopet prične z aktivnim delom na osuševanju Barja ali pa se jo likvidira. V ta namen je

bil sklican dne 26. 11. 1965 v prostorih občinske skupščine Vič-Rudnik širši sestanek prizadetih interesentov.

Navajam pomembne sklepe:

1. Vodna skupnost Barje naj ostane samostojen organ do sprejetja republiškega zakona o vodah;

Sklep 5: Vodna skupnost Barje naj dostavi Agrokombinatu Barje seznam vseh osnovnih sredstev, katere potrebuje za svoje redno poslovanje z zahtevkom, naj navedena osnovna sredstva vrnejo Vodni skupnosti Barje.

Kljub prizadevanju upravnega odbora Vodne skupnosti in mnogim razgovorom na pristojnih mestih (mestni svet Ljubljana, sekretariat za kmetijstvo, ing. Janez Perovšek, občinska skupščina Vič-Rudnik, Vrhnika), Agrokombinat sredstev ni vrnil.

NOVO OBDOBJE

Na redni seji, dne 29. 10. 1966 je odbor sprejel predloge razgovorov na občini Vič-Rudnik in občini Vrhnika, da bi se Vodna skupnost Barje priključila k Vodni skupnosti Ljubljana-Sava. Po daljši razpravi je bil ta predlog sprejet. V mesecu novembru 1966 so bili izvedeni zbori Barjanov, na katerih so sprejeli sklep za priključitev Vodne skupnosti Barje k Vodni skupnosti Ljubljana-Sava. Tedaj se je tudi zvišal vodni prispevek od 5,00 ND na 12,00 ND na ha zemljišča.

Na zadnjem občnem zboru Vodne skupnosti Barje, ki je bil 8. januarja 1967 in se ga je udeležilo 56 delegatov-Barjanov, je bil izveden dokončni sklep za priključitev. 8. maja 1967 je bil ta sklep sprejet na občnem zboru Vodne skupnosti Ljubljana-Sava. Za predsednika so enoglasno izvolili kmeta Jožeta Modica. Pripomniti moram, da smo pristopili popolnoma brez sredstev, nasprotno, še nekaj dolga je bilo, imeli smo posojila za gradnjo Išče in dve zapornici - na Ljubljani in na Grubarjevem kanalu. Pri vodni skupnosti Ljubljana-Sava imamo svoj pravilnik, katerega smo že nekoliko prilagodili razmeram in času. Naselja Drenov grič, Lesno brdo in Mala Ligojna so smatrali, da so kot ena zaokrožena celota, da bi lahko imeli samostojni pododbor, kar je tudi bilo sprejeto, na rednem zasedanju skupščine Splošne vodne skupnosti Ljubljana-Sava, dne 20. 3. 1970.

Tov. Anton Šmajdek dela že od ustanovitve naše Vodne skupnosti kot strokovni tehnik in vodja enote. Lahko rečem, da so se razmere zelo popravile. Urediti pa bo treba še mehanizacijo.

Do leta 1969 smo plačevali prispevek po ha in ga je pobirala občinska skupščina Vič-rudnik in Vrhnika. Z letom 1969 pa so uvedli prispevek na katastrski dohodek, kar da v višini skoraj isti prispevek kot na površino. Pripomniti moram tudi, da so kmetje vedno v zaostanku s plačilom, zato je tudi delo oteženo.

Med največjo krizo, ki smo jo doživljali na Barju, se je vršil v klubu poslancev simpozij o Ljubljanskem barju. Dr. Lah je ob tej priliki razlagal svoje delo o Barju, ki ga je napisal v času polaganja doktorata.

Ob zaključku pa ne morem, da ne bi omenil še to, da nam je ves čas pri naših težavah Vodne skupnosti pomagal z dobrimi nasveti direktor Vodne skupnosti ing. Brečelj.

Barjanski kmetje smo mnenja, da bi se na Barju izvedlo še več del, če ne bi skrbeli za sredstva samo kmetje, ampak tudi občine in republika.

Merilo je človek, ne denar!

Posebno danes, ko se tako borimo (žal resda bolj s persom) za neokrnjeno in čisto naravo, za zdravo ozračje, ostaja zadeva Murgle nerazumljiva. Predvsem tukaj ne gre za takšne ali drugačne razloge investitorja (Poslovno združenje IMOS), izvajalca (Splošno gradbeno podjetje Grosuplje) ali naše občinske skupščine, niti ne toliko za vso zakonitost ali morebitno nezakonitost ukrepanja pri gradnji stanovanjskega naselja - gre v prvi vrsti za človeka, Vičana, ki mu grozimo z onesnaženim zrakom.

Zadeva Murgle se vleče že dalj časa in je marsikomu znana. A tudi če bi ne bila, bi jo težje natančno prikazali, kajti kadar steče pri nas beseda o gradnji stanovanj, se vse zavozla, ker nihče noče biti pristojen, da bi dajal podatke.

Najprej je razburila duhove nenadna in prav neosnovana sprememba ureditvenega načrta soseske VS 103. Prva faza gradnje te soseske je potekala še kar v redu in montažne hišice so skoraj take, kot je predvideval načrt. Ko pa so začeli graditi drugo fazo, je investitor po mnenju Društva stanovalcev Murgle samovoljno spremenil ureditveni načrt. Samovoljno zato, ker lokacijskih odločb in odločb o gradbenem dovoljenju za spremenjeno drugo fazo nista dobila niti krajevna skupnost Kolečija niti Društvo stanovalcev v Murglah.

Hišice, ki so jih v drugi fazi dogradili do četrte stopnje, so zidane, vsaka ima samostojno ogrevanje, ne glede na to, da je prvotni načrt določal štiri skupne toplarne za celotno sosesko VS-103. Strokovnjaki z republiškega zavoda za varstvo menijo, da zaradi ogrevanja s tako številnimi zasebnimi kotli grozi onesnaženje zraka na barjanskem področju, ki je za to še posebej občutljivo.

Cena montažnih hišic, ki so že naseljene, je bila še kar sprejemljiva, razen tega so jih še hitro postavili. Ko pa so začeli z zidanimi, se je vse skupaj zavleklo. Zdaj, pri četrti gradbeni stopnji, pa so gradnjo ustavili. A kakšna naj bi bila šele njihova cena! Predvidevajo, da naj bi se sukala okrog 650 tisoč dinarjev! Tako se je izredila plemenita zamisel, naj bi v Murglah postavili hišice, ki bi bile dostopne delovnemu človeku s poprečnimi osebnimi dohodki. Ali je potem še kaj čudnega, če se tako bohotijo črne gradnje?

A. Arko

ODMEV Z ZBOROV VOLIVCEV NA ŠKOFLJICI IN V ŽELIMLJAH

Še enkrat: Kam iz zagate?

Ko so prebivalci naših krajevnih skupnosti, predvsem pa starši šolobveznih otrok Škofljica in Zelimlje, prebrali v februarški številki Naše komunne članek z naslovom „Kam iz zagate?“, so bili upravičeno ogorčeni nad takim neodgovornim pisanjem. Članki so navadno podpisani, avtor Kam iz zagate pa je ostal anonimen, kot da bi ga bilo sram. Sicer močno dvo mimo, da bi tako „pametne misli“ zrasle na njegovem lastnem zelniku, ampak verjetno tiči zajec v drugem grmu. Naj bo že tako ali drugače, pisanje z zadevno kratkovidno vsebino odločno odklanjamo.

Odkar je bila združitev bivše občine Rudnik z Ljubljano-Vičem, je bila Krajevna skupnost Škofljica vsekoli zastopljena, tretirana kot da mi ne bi bili enakopravni občani nove občine Ljubljana-Vič-Rudnik. Po drugih krajevnih skupnostih so se gradile šole, podjetja, asfaltirane ceste idr., medtem ko na Škofljici nikoli ni bilo potrebnih sredstev. Velikopotezni družbeno-gospodarski center - načrt, ki je še pred obitimi desetimi leti obstajal in bil še precej aktualen, je padel v vodo. Isto je bilo z idejnimi načrtom adaptacije šole, češ da paviljonski tip ne ustreza, čeravno je dosledno upošteval konfiguracijo zemljišča. Iz perspektivno močnega družbeno-gospodarskega centra se je potegnulo iz Škofljice še tisto, kar je že prej bilo, tako da jo danes avtor članka posmehljivo imenuje „spalnico Ljubljane“.

Edino, kar je na Škofljici še pomembnega ostalo, je popolna osemletna osnovna šola, katere pa se vsi prebivalci naših dveh krajevnih skupnosti oklepamo z dušo in srcem. Vsi se močno zavedamo, kaj bi pomenila za neki kraj izguba šole. Zato se nismo pripravljali za njen nadaljnji obstoj pogajati s komerkoli, ampak nasprotno, pripravljani smo se z vsemi močmi boriti in če bo potreba, tudi materialno pomagati.

S sprostitvijo zidanih površin število prebivalcev iz leta v leto raste in naslednje šolsko leto kaže, da bosta že dva prava razreda, kar se bo potem ponavljalo vsako leto. Otroci ne bo premalo, ampak nasprotno - preveč. Če avtor članka ne ve, kam iz zagate, mu mi pot lahko enostavno pokazemo: Če Ljubljana-Center danes nima dovolj otrok za svoje šolske kapacitete (verjetno jih tudi jutri še ne bo imela), jih ne bomo vozili preko 20 km daleč iz Zelimlje in Škofljice, ampak naj se v Center preselijo učenci s tistih ljubljanskih obrobnih šol, ki jim že danes baje grozi tretja izmena (Vič, Rakovnik idr.), nam pa je treba omogočiti, da pridemo čimprej do ustreznih šolskih prostorov.

Zares ne bomo dopustili, da bodo otroci s hribov hodili celo po eno uro peš do avtobusov in se nato vozili v Ljubljano, ko pa imamo šolo mnogo bližje, to je na Škofljici. Pod nobenim pogojem ne bomo pustili na Škofljici ukiniti višjih razredov osemletke samo zato, da bi trenutno zadostili potrebne kapacitete otrok v Centru. Tja bi prav lahko hodili ali pa se vozili z mestnimi avtobusi otroci iz obrobni Ljubljanskih šol. Mi pa, nasprotno, zahtevamo adaptacijo ali pa zidavo nove šole na Škofljici, ki naj bi bila po nekem perspektivnem planu izvedena že v letu 1969, po novem pa baje v letu 1974! Poleg tega pa zahtevamo, da se v letošnjem letu 1971 postavi na Škofljici objubljena montažna otroško varstvena ustanova, po kateri so potrebe že več let naravnost kričeče. Mnenja sem, da naj se v krajih, kjer se je gradilo pred reformo in v reformnih časih, sedaj z gradnjami in adaptacijami malo preneha in da se v obdobju stabilizacije da končno tudi prednost Škofljici.

Da pa na Rakovniku le ne bi preveč grozila tretja izmena, pa predlagamo, da podružnično šolo Lavrico vključimo kot podružnico na Škofljico, kamor je 4 km bližje kot na Rakovnik, otroci višjih razredov pa namesto, da se vsak dan mučijo na Rakovnik, bi lahko hodili oz. se vozili na Škofljico. Obe vasi se držita skupaj, oba kraja sta povezana z istimi problemi in šolski okoliščine centralne osnovne šole na Škofljici bi bil s tem naravno zaključen. Menda tudi Lavričani ne bi imeli nič proti taki rešitvi, ko že itak nekateri starši svoje otroke pošiljajo na Škofljico.

Samo po tej poti lahko pridemo - in bomo tudi prišli - iz zagate. Vsako drugo eksperimentiranje pa bi bilo skrajno neodgovorno in kratkovidno z nepopravljivimi posledicami.

Prebivalci krajevnih skupnosti Škofljica in Zelimlje (prisotni na obeh zborih volivcev)

Pripis uredništva: Pika pripomba o „anonimnosti“ članka Jože Zagore „Kam iz zagate?“ gre na račun uredništva oz. napak, ki se dogajajo pri delu v tiskarni, kjer je avtoričino ime izpadlo. Da se ni hotela skrivati, kaže že začetek članka, kjer se sklicuje na neki svoj drugi, že prej objavljeni in podpisani članek. Tov. Zagorčeva, ki dobro pozna šolsko problematiko (to je področje njenega dela na RTV), bo na zgoraj objavljeno pismo še odgovorila.

X. REVIIJA GLEDALIŠKIH SKUPIN

Od 27. marca do 18. aprila bo potekala X. jubilejna revija gledaliških skupin v občini.

Nastopale bodo gledališke skupine društev Notranje gorice z ljudsko igro „Užitkarji“, Dobrova s komedijo „Zenitev“, Barje s komedijo „Boeing-Boeing“, Sentjošt z ljudsko igro „Pod Golico“, Rob s komedijo „Dve nevesti“, Horjul z ljudsko igro „Dva bregova“, Trnovo z dramo „Kralj na Betajnovi“, Ig z dramo „Sin“.

A. A.

ALOJZ KUŠAR

Prizadevanja Vodne skupnosti za melioracijo Ljubljanskega barja

Alojz Kušar, odbornik mestne skupščine in član izvršnega odbora občinske konference SZDL Vič-Rudnik.

OD USTANOVITVE DO KRIZE

Vodna skupnost za melioracijo Ljubljanskega barja je bila vodna gospodarska organizacija, ki je obstajala od leta 1952 in je bila ustanovljena na podlagi zakona o vodnih skupnostih (Upravni list SFRJ št. 6/52) po pravilniku o premoženju vodnih skupnosti in njegovi uporabi (Uradni list FLRJ št. 24/52), po pravilniku o vodnem prispevku (Uradni list FLRJ št. 23/52). V teh letih njenega intenzivnega dela na osuševanju Ljubljanskega barja, to je od leta 1952 do 1961, so se vidno odražali uspehi močno povečanih hektarskih donosov ter dvig splošne kmetijske dejavnosti na teritoriju Ljubljanskega barja. Strmeč v čim racionalnejšo izrabo vplačanih prispevkov Barjanov, datiranih finančnih sredstev ter najeta posojila, si je Vodna skupnost ustvarila močno mehanizacijo, lastno stavbo z delavnici, garažami in pisarniškimi

Hinko Wilfan ob kapitulaciji stare jugoslovanske vojske vrzel puške v koruzo. Sodeloval je pri prvi porušitvi Štampevega mostu.

vest: kar bi država morala izpeljati, smo mi trije. Vojaki smejo ujetništvo, Slovenci smo! Če so nas Hrvatje in Srbi pustili na cedilo, pomagajmo sami! Teško je v nekaj stvkih izraziti vse občutke, ki so me zalezli takoj, kaj šele kasneje, ko nisem smel zaupati v ujetništvo tega sodelovanja. Pa sem se h koncu leta le že odločil za ujetništvo, vendar v kaj žalostnih prilikah iz nemškega ujetništva na Reko. No, čez mesec sem se peljal spet nazaj. Tabart res domov.

Kaj pa finančer in oni tretji?

Oni tretji - lani ali predlanskim sem šele izvedel za njegovo imeno. Karel Regancin se je pisal. Doma je bil iz Zagorja. Njegov

bratranec je poslal v TV-15 pojasnilo o njem. Najbolj žalostno je bilo, da se fant ni mogel „masati“. V gostilni je zalučal Hitlerjevo sliko po tleh, kar ga je stalo življenje. Ustrelili so ga. Prvega v Zagorju. Ja, ta naju je pozval, naj mu greva pomagat še borovniškega „u lft vreč“, ali sva mu odpovedala sodelovanje. Odrinila sva na Vrhniko, spotoma slišala, kako je na borovniškem zagrnelo, a z vrhniške orožniške postaje sva videla orožnika snemati napisno tablo z zidu. Konec! Saj smo tedaj vsi, večina skrivaj, brisali solze. Domovine nimamo več. Izkoreninjenci smo.

Kako to?

Veste, se dajemo za ure, ne dneve, kdaj je razpadla naša junaška, zmagovita, viteška, kraljevska vojska. Ze na veliki četrtek dopoldne. Naj še eno povem, kar naši zgodovinarji napak pišejo in učijo, da se je kraljevina Jugoslavija že od 1. aprila smatrala v vojnem stanju, a ne šele 6. aprila. O tem poizvedujte pri upokojenem takratnem metličkem vahtmajstru, ki tudi živi v naši občini. To je rezervni častnik Martin Klanjšek v Račni.

Pa ste spotoma koga srečali?

Kajpe, da sem. Predno me je došel Kozjak, sem se stisnil iz strahu za drevo, zakaj meni ušesa kot zajcu v zelniku. Od logaške strani sem slišal ropot in govorico. Oprezvam, oprežam kot Krjavelj na barki, in čez čas zagledam pavilhovsko družčino: kolca poriva pred seboj laški vojak pod operjeno čelado, na leviči naš suhec, na desnici pravi Trebušnik, ki sta se mu pod vratom svetila dva „čvarka“ - kaplar je bil - na kolcih pa je poskakoval boja željan švarcloze in nekaj zabojev streliva zanj. Ko sem zijalet vprašal, čemu neki vozijo orožje in strelivo, ko je vendar vojne konec, je kaplar odvrnil: „He, veste, to se bo še krepko nuczalo! Tale pa je prvi ujetnik.“ Ta pa je neugnano dopovedoval: „La guerra e finita! Tutti siamo camerati!“

In moram poudariti, da naša sodobnost ne obrajta tistih akcij, češ da se niso vršile organizirano. Menim drugače, namreč, da je spoštovati samostojne, iz narodne zavesti zrasle uspele akcije bolj kot na komando izvršene.

Viški glasbeniki — skladatelju L. M. Škerjancu za 70 let

NAMESTO POROČILA

V začetku marca je priredila Glasbena šola Vič-Rudnik v dvorani ZGBI koncertni večer v počastitev 70-letnice slovenskega skladatelja, pedagoga in glasbenega pisca, akademika L. M. Škerjancu. Dvorana je bila polno zasedena, prireditvi pa je prisostvoval tudi slavljenec.

Učenci Maja Potokar, Damjana in Tadeja Voje, Zoran Škrinjar niso dosegli starosti enajstih let, Nada Sever, Miran Možina, Barbara Knol, Gregor Pavlič, Janja Lipušček in Mario Bar pa so stari od 12 do 17 let. Nekateri izmed njih so že kar mali umetniki na svojem instrumentu. Na violino je igrala Mateja Dudek, prav tako že znana s številnih nastopov. Solopevske točke sta izpolnila Ignac Brenčič in Polonca Žirovnik.

Koncert je zaključil godalni orkester pod vodstvom prof. Cvetka Budkoviča, čelo solo je igrala Amadea Hren, pri klavirju pa je spremljal orkester Zoran Škrinjar.

Za celoten nastop sta odgovarjala direktor in prof. Marija Andrejčič.

KRATEK ŽIVLJENJEPIS

Rojen je bil 17. 12. 1900 v klasično gimnazijo je obiskoval v Grazu. Osnovno šolo (Vrtača) in Ljubljani. Kompozicijo je študiral

na Glasbeni akademiji na Dunaju (J. Marx) in na Schola Cantorum v Parizu (V. d'Weingartner). Od leta 1938 poučuje kompozicijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani, od leta 1949 pa je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Škerjančevo ustvarjalno delo sega od novoromantičnih stilnih tokov, zlasti impresionizma do sodobnih principov tonskega oblikovanja in kaže temeljito tehnično znanje in smisel za barvito instrumentacijo. Zlasti krajše skladbe kažejo povečini lirski karakter, večje oblike skladb pa so tudi dramatično napete. Stilno svojske so njegove solo pesmi, klavirske in komorne skladbe ter simfonije (5). Kompoziral je še sonate, uverture, suite in koncerte za različne instrumente. Znana je njegova kantata „Sonetni venec“. Izdal je več glasbenih spisov s področja harmonije, kontrapunkta, Nauka o instrumentih, nekaj glasbenih portretov (E. Adamič, A. Lajovic, J. Gallus-Petelin, glasbeni vodič „Od Bacha do Šostakoviča“ itd.).

Za svoje vsestransko glasbeno udejstvovanje je prejel med drugim dve Prešernovi nagradi — najvišje priznanje za slovenskega kulturnega delavca.

L. M. Škerjanc je eden izmed najbolj plodovitih skladateljev starejše slovenske moderne kompozicijske generacije. S svojimi številnimi deli je znatno doprinesel k razvoju sodobne slovenske glasbene ustvarjalnosti in jo dvignil na raven evropskega umetniškega izraza. Več priznanj je dobil tudi v tujini.

Lucijan Marija Škerjanc, kakor ga je srečal na rednem dnevnem sprehodu naš fotoreporter France Modic.

IZ NAGOVORA

ravnatelja viške glasbene šole Cvetka Budkoviča

V zahvalo za vse, kar ste ustvarili, spoštovani akademik, na glasbenem področju, za vse, kar je proslavilo vaše ime doma in na tujem — in v dokaz, da zna današnja mladina, ne samo ceniti in spoštovati, ampak tudi postopno duhovni zaklad, napisan v notah, v zahvalo in zaradi spoštovanja sedaj, so vam učenci Glasbene šole Vič-Rudnik pripravili za življenjski jubilej — sicer nekoliko pozno, zato pa ne manj iskreno — koncert vaših kompozicij, ki ste jih napisali zanje, za mlade, a vam jih sedaj vračajo obujene za žarom svoje mlade osebnosti. Upam, da bodo vam in celotnemu auditoriju ta mlada srca pripravila urico lepih doživetij, ki jih človek sedanosti tako potrebuje. Potrebuje jih zlasti naša mladina; njen pogled je usmerjen v bodočnost. Zato jim ne more biti vseeno, ali jim bo teklo življenje prazno in z dolgočasno, v pomanjkanju dobre besede in pesmi, ali pa bo naša mladina v njej in v toliko drugih zanimivostih svojo vsebino, lepoto in smisel.

Tudi vaša mladost je bila povezana z ljubeznivo besedo vaših bližnjih, zlasti tet in mame, na katero ste bili ljubeče navezani. Starejši ljudje vedo povedati, da so vaju videvali hoditi po ljubljanskih ulicah pod roko: elegantno mamico z urejeno pričesko, v bluzi z visokim ovratnikom in v čipkah ter vas, suhljatega, nekoliko boječega in nesamozavestnega fantiča, oblečenega v marinarsko obleko s kratkimi hlačami. Kdo bi si tedaj mislil, da tiči v tem šolarčku iz Vrtače bodoči muzik, ki se bo povzpел v sam vrh slovenske glasbene ustvarjalnosti!

Vaši prvi stiki z glasbenim svetom so v marsičem podobni, če že ne enaki kot jih opažamo pri večini otrok, ki rastejo v kolikor toliko urejenih družinskih razmerah. V družinah se je tedaj veliko pelo, natanko za toliko več, za kolikor se poje danes v družinah manj. Ni čudno, da je mladi Lucijan tej lepi slovenski navadi prislusnil in se ji z veseljem podredil; pel je kot vsi — kar tako po posluhu.

Toda spodbude, ki so nakazovale in pozneje z vso strastjo zejele mlado glasbeno rast, so prišle tudi od drugod.

Po opravičkih je slavljencev stric večkrat potoval na Primorsko. S seboj je jemat nečaka. Ustavlja sta se v gostilni, kjer so imeli klavir. Stric je nečaka posadil za klavir, sam pa se je brez skrbi posvetil taroku. Posedanje za klavirjem je prijalo obema: stricu, da je tarokiral in nečaku, da je igral na klavir. Poskušal je zadeti po posluhu tudi pesmi, ki so jih peli. Teh uric v gostilni na Primorskem ni bilo moči pozabiti kar tako. Doma je neminovno moledeval, da bi mu kupil instrument. Končno so se ga usmille tete in mu na broke kupile staro pianino. To pa je že prvi korak, ki je dal slutiti, da igranje v gostilni le ni bilo bežno igračkjanje, ampak je imelo globlji pomen. Hotenju po igri na klavirju se je pridružil še predčasni študij glasbene teorije. Iz starega zborovskega učbenika, ki ga je staknil kdo ve kje, se je naučil imen in trajanja not ter doberšen del tiste učenosti iz Nauka o glasbi, ki daje današnjemu učenцу glasbene šole toliko skrbi. Ko so dobili pianino v hišo, je bilo treba mlademu glasbeniku samo pokazati ton „c“, od tod naprej na levo in desno se je orientiral sam. Vsak sistematičen pouk od druge osebe je odklanjal.

Po nekaj tednih vztrajnega sedenja in branja not je že za silo zaigral npr. skladbo iz Schumannove klavirske zbirke za mladino. Note mu je prinesla teta, bolj za šalo kot zares, saj je vedela, da učenje klavirja ne gre kar tako na hitro. — Pa je le šlo in note si je odšel kupoval sam, vse, kar mu je prišlo pod roko, brez določenege reda. Klavir je začel igrati nekako v desetem letu starosti kot samouk, sicer malo divje, vendar zase zadovoljivo.

Vztrajno vadenje oz. boljše rečeno preigravanje vse mogoče literature mu je pomagalo, da je spoznaval kar zajeten sveženj klavirske, pa tudi druge glasbene literature.

Prvi poskusi lastnega ustvarjanja imajo najbolj verjetno v tem dejstvu svoje korenine.

Toda prvi čas za komponiranje se še ni oglašil, čeprav so bili začetni poskusi že tu. Nastopila je prva svetovna vojna. Po naših krajih so se pojavili tuji, med njimi tudi češki vojaki. Ti so pozitivno ocenili Lucijanovo improvizacijska razkazovanja. Češki rezervni major Berek, na pol invalid, v civilu operni pevec, ga je najel za korepetitorja zase in za svojo ženo, tudi operno pevko. Vsak dan sta prepevala operetne arije, tako da je mladi Lucijan v vojnih časih spoznal domala vso solopevsko literaturo. To mu je toliko koristilo, da se je zadnje leto prve svetovne vojne kot osmošolec klasične gimnazije prijavil za korepetitorja v novo osnovano ljubljansko opero. Tam je igral na klavirju v študijski sobi, na odru in pod njim, včasih pa je smel tudi suflirati. In zopet je spoznal lepo število opernih del.

Lucijanov talent je našel svojega mecena v osebi Ivana Levarja. Ta ga je poslal študirat v tujino, kamor je zahajal bolj sporadično kot redno, vendar so bili ti stiki z glasbeniki od zunaj zanj močno poučni.

Od tedaj se pričena pravi študij od vodenju strokovnjakov, pedagogov in priznanih svetovnih kapacitet. Kot študent je najprej odšel v Prago, nato na Dunaj. Tu se je zanj zavzel rojak Anton Trost, potem pa tudi rektor dunajske glasbene akademije dr. Josef Marx. Pri prvem je študiral klavir, pri drugem pa kompozicijo. Nekaj študijskih let je nato potoval v Pariz na znamenito Schola cantorum, h komponistu Vincentu d'Indyju. Po njegovi smrti je tu diplomiral pri nasledniku Charles-Edouardu Lefeburu.

Če zaključim, lahko rečem, da L. M. Škerjanc v šoli ni bil vedno najbolj zgleden, prej nestanovit, zato pa je bil izven šolske učenosti — kot je to običajno pri klenih osebnostih — močno vztrajen in prizadeven. Študiral je tako rekoč venomer. Poglobljal se je v matematične probleme, v vprašanja prava, študiral je jezike (franc., italijansko, nemščino, angleščino) in si pridobil sloves široko razgledanega človeka, ki je našel svojo življenjsko izpoved kot skladatelj, pianist, dirigent, pedagog in glasbeni pisec.

JUBILANTOVA ZAHVALA

V prijetno dolžnost si štejem, da se vam, spoštovani profesorski zbor, na čelu z direktorjem profesorjem Cvetom Budkovičem, ter vam, dragi učenci te šole, najpristrčneje zahvalim za veliko in toplo presenečenje, ki ste mi ga napravili preteklo sredo s koncertnim večerom mojih skladb. Izvajanje obsežnega in zahtevnega sporeda je teklo na zavidljivi višini in z dognanostjo, ki bi bila vsakemu izvajalskemu telesu v čast in je izpričalo dozorelo resnost in odgovornost v študij vloženege dela. Ko vsem nastopajočim in njihovim učiteljem iskreno čestitam, se ponovno zahvaljujem ravnateljstvu in vsem sodelujočim za prisrčni večer, ki mi bo ostal dolgo v spominu in mi potrjeval zavest, da moje delo ni bilo zaman.

L. M. ŠKERJANC

POMLAD KLIČE ŠPORTNIKE

Za najvišje naslove

Medtem ko so se plavalci že „privadili“ na svoj element in so mitingu v Kranju poskrbeli za prva letošnja presenečenja, se nogometaši in košarkarji šele „ogrevajo“ za nastope v bližnji spomladanski tekmovalni sezoni. Z njimi čakajo na „ugoden veter“ kajakaši in kanuisti, po svoje spet kujejo načrte rokometarji in skratka, vsi, ki količkaj pomenijo v našem športu, so že pripravili na prva tekmovalna.

Ustavimo se najprej pri plavalcih. Dolgoletna želja, da bi dobili naposled zimski bazen tudi v Ljubljani, se jim verjetno še ne bo tako kmalu izpolnila, vendar kljub temu v PK Ljubljani ne držijo križem rok. Državni prvak na 200 metrov prosto Linhart je na mitingu v Kranju dokazal, da bo v letošnji sezoni vnovič posegel v borbo za najvišja odličja v državi, čeravno ga čaka prav v domačih vrstah izredno močna konkurenca. Na Kolesarje se je namreč preselil odlični plavalec trboveljskega Rudarja Kostanjšek, ki bo predstavljal nedvomno izredno okrepitev za vrsto nekdanjih moštvenih državnih prvakov. Z njegovim prihodom lahko zanesljivo računamo na osvojitve domačega Olimpa na najkrajših progah, saj sta Linhart in Kostanjšek že večkrat dokazala, da v svojih disciplinah v Sloveniji nimata resnejše konkurence. Veliko si obeta tudi od deklet, ki so nas lani nič kolikokrat presenetile na domačem plavalnem odru.

Medtem, ko skakalci v vodo še čakajo na svojih „pet minut“, prihaja s Kolesarje razveseljiva novica, da bodo letos na tamkajšnjem bazenu ogrevali vodo na 23 stopinj. To bo tudi stalna temperatura voda, s tem pa se bo plavalna sezona podaljšala za dva meseca. S treningi bodo fantje in dekleta začeli že dva meseca prej kot običajno, sezono pa bodo sklenili v poznih jesenskih mesecih. Tako so slednji tudi tekmovalcem PK Ljubljane, zlasti pa ženski in moški plavalni vrsti ter ne nazadnje tudi skakalcem, odpirajo neslutene možnosti za boljše in kvalitetnejši trening.

NOGOMETAŠI, ROKOMETAŠI...

Po dolgih letih smo dobili tudi v naši občini nekaj olimpijskih kandidatov. Poročali smo že, da je eden najmlajših kandidatov za nastop na olimpijski prog v Augsburgu znani kanuist Damjan Prelovšek, ki je z odličnimi dosežki v minulih sezonah dokazal, da sodi v vrh svetovne kanuistične elite. Prelovšku sta se letos pridružila še Guzelj in Andrejašič, ki

bosta tekmovala v kategoriji C. Uvrstitev odličnih kanuistov, članov Kajak kanu kluba z Livade, je bil dvoma visoko priznanje za vse naših kajakašev in kanuistov.

Največ zanimanja bo vendar bržkone spet nogometnim tekmovalcem. Nogometaši Svobode, ki jeseni segli celo po naslovu prvega SNL, bodo skušali obrzdati malo prednost, čeprav bodo morali za vstopno posetnico II. zvezne lige prestati prenekatero težko pripravo. Prijetno presenečenje nam pripravili prejšnjoročni nogometaši Krima, ki so po dveh letih premora zaigrali kot v svojih najboljših časih. Za zdaj sicer še v ljubljanski coni, vendar bodo lahko nadaljevali s tekmovalcem v višjem razredu, če bodo letošnja pomlad zaigrali tako kot jeseni.

Košarkarje Trnovega čakajo mladi nastop med najboljšimi slovenskimi moštv. Po osvojitvi prvega mesta v II. področni ligi so si pridobili pravico nastopa v najvišji republiški tekmovalni ligi. Slednje so tu še rokometarji z Iga in Sloga, ki bodo vnovič poskušali športno srečo v ljubljanski coni.

Počakati bo treba le še nekaj tednov, ko se bodo zvrstila prva spomladanska kola v vseh ligaških tekmovalnih, kjer bomo do jeseni spremljali tudi naše predstavnike. Na startom pa želimo vsem obilo sreče in uspehov v borbah s svojimi tekmeči za najvišja mesta.

OPOZORILO

Material, objavljen na strani 7, je bil pripravljen za prejšnjo številko, iz katere je izpadel zaradi obsežnosti osnutka občinskega proračuna. Ker je problematika vseh člankov še vedno aktualna, jih objavljamo tokrat.

UREDNIŠTVO

RADIOAMATERJI NA LEPEM POTU

Ambasadorji prijateljstva

Slovenski radioamaterji, fantje z Lepega pota 6, so v več kot dveh desetletjih dosegli vrsto izrednih uspehov, vendar se kljub pomembnim dosežkom na domači in mednarodni sceni vedno bolj pojavlja vprašanje novega članstva.

Na zvezi radioamaterjev vam bodo rade volve postregli s podatki, da vključujejo njihovi klubi po vsej Sloveniji danes že skoraj 5000 članov najrazličnejših starosti in poklicev. Za zaokroženje „podobno radioamaterske predstave“ je treba prišteti prejkone še 170 osebnih kratkovalovnih in 32 ultrakratkovalovnih postaj. Na nedavnem plenumu slovenskih radioamaterjev smo med drugim zabeležili, da so samo lani ustanovili še 5 novih sprejemno-oddajnih sekcij, radioamaterjem pa se je v tem času pridružilo še 135 novopečenih vrstnikov vseh razredov.

Radioamaterji na Lepem potu si z zadovoljstvom manejo roke, saj so dobili z lanskim prilivom v svoje vrste nič koliko novih operaterjev, tako da se je njihovo število ob koncu lanskega leta ustavilo že pri številki 1000.

STIKI S SVETOM

Če boste neveščni skrivnosti sveta, v katerem že desetletja živijo naši radioamaterji, povprašali mlade zanesenjake, kaj jim je na radijskih valovih najljubše, vam bodo v hipu odgovorili:

Radioamaterji na Lepem potu

Grem, greš, gre — v kino

Lepota iz Dezele vzhajajočega sonca. Videli jo bomo v filmu „Z LEPOTO IN ŽALOSTJO“.

Naš kratek sprehod v aprilski spored viškega kinematografa začnimo z bežnim pogledom nazaj: januar je bil v znamenju lepo sprejete komedije (ameriška komedija iz Jerry Lewisom „Idealna pestunja“ z okrog 13 tisoč gledalci in ameriška western-komedija „Sedem žena za sedem cowbojev“ z nekaj več kot 10 tisoč obiskovalci), februar je bil — bi rekli — „mesec kavbojk“ („Živim za tvojo smrt“ z okrog 7 tisoč gledalci in „Revolverji veličastnih sedem“ z 8 tisoč ljubitelji tega žanra). V marcu je bil kino Vič gostitelj „Parade najbolj uspešnih 1970“ in je svojim obiskovalcem predstavil devet lanskoletnih repriz: filme „Nuna iz Monze“, „Pridi, pridi ljuba moja“, „Bitka na Neretvi“, „Vrag vzemi profesorje“, „Družinske zadeve“, „Popolni zakon“, „Mayerling“, „Vroči pesek otoka Sylt“ in „Doktor Živago“. Marsikdo si je tako lahko v enem zamahu ogledal vse, kar je bilo minulo leto najbolj uspešnega v ljubljanskih dvoranah.

In kaj prinaša pomlad viškim ljubiteljem dobrih in uspešnih filmov? Začnimo s premiero nenavadno zanimive japonske ljubzenske drame v cinemaskopu „Z lepoto in žalostjo“. Film je režiser Masahiro Shinoda posnel po romanu Nobelovega nagajenca Yasunarija Kawabate in govori o lezbicni ljubezni mladega dekleta in zrele žene. Ljubiteljem neuničljivega westerna z revolverji, ki se sprožajo za vsako malenkost, bomo ustregli s temi le filmi: ameriško-italijanska koprodukcija „Django strelja prvi“ in konec meseca spet en iz serije takomenovanih „špageti-westernov“ — Garingo. Kaj naj vam povemo o vsebini teh filmov? Vse je že znano: pravica zmaga, filmski kaskaderji uspešno padajo s konj in balkonov, v saloonu se spopadeta svetlolasi Pravičnik in temnolasi Podlež. Marsikoga bo zveselila novica o premieri španskega barvnega glasbenega filma „Ulica Tuset“. Veseli bodo te novice predvsem tisti gledalci, ki obožujejo slavno „Sarito Montiel“, kajti gledali bodo njen zadnji film, v katerem lepo igra, lepo pleše in — seveda — lepo poje. Drugi španski film, ki si ga boste lahko ogledali le v kinu Vič, ima naslov „Dekle za zabavo“ (Cover Girl) in je zanimiv že zavoljo tega, ker je to „dekle za zabavo“ naše goro list, in sicer Beba Lončar in ker se zgodba dogaja v Španiji, ki je pa v resnici okolica Trsta in kočček našega Kopra in Pirana. Italijanski film „Zločin v teniški klubu“ je ljubzenska drama in če posebej povemo, da ga je režiser Franco Roselli posnel po romanu slavne (kot ga italijanski klerikalni krogi še danes radi imenujejo) „pornografskega romanopisca“ Alberta Moravie, smo povedali več kot dovolj. Vsaj tistim, ki Moravio poznajo. V filmu gre seveda za take in drugačne ljubzenske odnose: med znanim profesorjem odmaknjenih srednjih let in lepotičko precej pod dvajset, za ljubezen mladega fotografa in starejše predstavnice rimske aristokracije ... itd. itd.

Pa še nekaj za ljubitelje zgodovinskega akcijskega filma: na barvnem širokem platnu bodo lahko spremljali našega igralca Bekima

Klasični prizor, kakor ga v vesternu že pričakujemo. Takih in podobnih prizorov ne bo manjkalo v filmu DJANGO STRELJA PRVI.

Fehmiuja v vlogi Odiseja in v ameriškem filmu „Odisejeve pustolovščine“. Njegova partnerica je nič manj znana Irene Pappas. Pa naj vas, dragi bralci, opozorim — le mimogrede — na nekaj izjemnih filmov v aprilu v drugih dvoranah: v Unionu boste videli sloviti Waterloo z Rodom Steigerjem v vlogi Napoleona ter v režiji Sergeja Bondarčuka, v Šiški (in tudi na Viču) enega najbolj nenavadnih in čudovitih westernov „Divja banda“ z Williamom Holdenom, Ernestom Borgninom, Robertom Ryanom in drugimi. In če vas za konec še rešimo dvomov: tudi kaj nenapovedanega bo vmes. Čudovita so nenapovedana dejanja!

L. M.

Bralci »Naši komunik«

ZAKAJ SO TAKE NEZAKONITE GRADNJE MOGOČE?

Večkrat sem že čital v „DELU“ in „DNEVNIKU“, kako so inšpektorji in občinski gradbeni uslužbenci nemočni proti črnograditeljem; namenil sem se, da opišem moj primer.

Dne 5. julija 1969 je moj sosed M. S. kar na lepem pričel količiti in kopati jarke za garažo in to 15 cm na vrtni strani in 29 cm na dvorišni strani od moje meje, tako, da tudi kap in voda teče na mojo zemljo. To je storil in občini, kjer ji je nekova tovaršica dejala: „Rušili ne bomo, ker nobenemu ne rušimo!“ Če bo dobil vaš sosed dovoljenje od sanitarnih, vam bo lahko metal smeti skozi okno v vaše stanovanje, pa ne boste nič mogli. Dne 5. februarja 1970 sem prejel odločbo o rušenju garaže. Toda vse se je zapletlo. Glede na sosedove grožnje, tudi s pištolo in na zatiranje na občini, da rušenja ne bo mogoče doseči, sem zahteval v primeru nerušenja 2 m visoko zidano ali betonsko ograjo okrog plošče, žlebove na garaži in 200.000 S-din odškodnine, ki bi jih podaril bolnišnici ali onkološkemu inštitutu in slepi mladini. Toda moj sosed je imel za vse to gluha ušesa. Izgovarja se, da plošča ne bo vzdržala, čeprav je pri komisiji podpisal brez ugovora in to 3. 3. 1970.

Po 14 mesecih imam skupaj 16 odločb, sklepov in zaznamkov. Moja žena so pošiljali od urada do urada, od nadstropja do nadstropja kot za stavo. Upal sem v pravično rešitev, pa sem bil izigran. Sedaj pa z užitek stopajo prah in mečejo žogo na moje dvorišče, tudi voda iz njegove plošče teče na mojo zemljo.

Moj sosed je šofer, pa hodi po mojem dvorišču in vpilje: „Kaj ste pa dosegli, ko ste letali okrog?“ Zanima me pa tudi, kdo je napravil mojemu sosedu načrt za garažo z nepravilno označenim odkmikom? Vem za primere v Rožni dolini, ko je nepravilen odkmik prečel marsikatero gradnjo. Glede tega prosim nekoga od višjih, da mi pojasni, kaj tako. Bral sem v „DELU“, da ima naša občina največ črnih gradenj. Mar se je čuditi, če so taki primeri kakor je moj? Sem mar zaslužil tako krivico glede na moje sodelovanje za osvoboditev od prvega do zadnjega dne? Mar si sme tak sosed vse dovoliti, kot da živimo v Teksasu in kljub temu še gluha za pameten kompromis?

STANE PREVC
Ljubljana, Rožna dolina c. XV, št. 11.

NE SAMO GRAJE

Velikokrat se med ljudmi pojavljajo razne kritike in negotovanja na račun komunalnih služb, češ da so indifferente do določenih obveznosti, ki so jim dane ali zaupane od strani občin. Najpogosteje je največ vroče krvi s strani občanov na račun cest, ki so „roko na srce“ povsod zelo slabe. Vzrok temu so največkrat skop odmerjena finančna sredstva, ki so prav v tem „suhem“ letu (Naša komuna št. 3.) izredno nizka, zato je potrebno z njimi izredno racionalno gospodariti:

Kar se tiče cestnega omrežja v naši občini moram reči, da smo na zelo slabem, nezavidljivem položaju, kajti veliko cest poteka po podeželskem in močvirnem terenu, kar otežuje zadovoljivo vzdrževanje. Veliko je tukaj krajev – odročnih vasi, ki za celotno družbo nimajo kakega večjega gospodarskega pomena, vendar se je treba zavedati, da tudi ta občan – delavec ali kmet v zakotni vasi dela za narodov blagor, za kar pa je enemu kot drugemu potrebna vsaj kolikor toliko dobra cesta kot sredstvo za povezavo s svetom.

In da bom konkretno, naj povem, da je veliko govora o tem problemu bilo tudi na zboru volivcev na Škofljici. Občani, posebno tisti iz odročnejših vasi, so se pritoževali zaradi slabo vzdrževanih ali bolje rečeno ne vzdrževanih občinskih cest-poti. Ena takoh cest, ki je v svoji zgodovini zelo veliko doprinesla, je tudi cesta Škofljica-Pleše. Iz letošnjega proračuna občine pa je razvidno, da so za ta odsek letos le predvidena neka finančna Sredstva in sicer v višini 300.000.– N-din kar je vsekakor v dani situaciji spodbudno. Vendar so ta sredstva namenjena le za rekonstrukcijo odseka Škofljica-Kamamolom Pleše, medtem ko je vas Pleše oddaljena od kamnoloma Pleše še približno 1 km po zelo slabi ne vzdrževani cesti. Torej se je pri prizadetih občanah upravičeno pojavljalo vprašanje, od kod takšna diskriminacija, saj se vendar o prizadetem kraju ne more reči, da je pasiven, tu so še vedno aktivni kmetje, ki proizvajajo ne samo za sebe, temveč tudi za trg in delavci, ki s svojim delom tudi prispevajo v skupno blaginjo.

Torej, da se bo s spornim delom ceste karkoli uredilo, ni bilo pričakovati, kljub raznim prošnjam in ape-

lom komunalnemu podjetju Vič, ki je zadolženo tudi za ta del ceste. Vsakokrat je bil isti odgovor kot iz avtomata, da sredstev ni.

Vendar kaže, da je bila enkrat le polna merica za prošnje ali pripombe pri komunalnem podjetju Vič, da je končno le pristopilo k dejanju in cesto zelo lepo uredilo. V treh dneh so s pomočjo tovarnjaka in nekaj delavci posuli cesto v skoraj celotni dolžini s kvalitetnim ilovnatim gramozom, ki bo verjetno kljuboval tudi poletnim nalivom, kajti cesta je strma in zelo občutljiva na vodno erozijo. Poleg posipanja so uredili tudi odtočne kanale in očistili vejevje ob cesti. Tako potezto komunalnega podjetja je treba vsekakor pozdraviti; saj takšna dejanja ne prispevajo samo k dobremu počutju ljudi na vasi, temveč se v ljudi v takih krajih vliva upanje, da je še nekdo, ki misli nanje. In še nekaj je, na kar se da vplivati z dobrimi cestami po takih odročnih krajih; namreč zmanjšujejo se emigracije ljudi v mesto, kar je baje postalo že naravno kritično. Seveda ni to edini dejavnik, ki sili ljudi s podeželja, vendar sigurno eden od važnejših.

In če bi pogledali še finančno plat tega dela, ki ga je opravilo komunalno podjetje Vič, bi sigurno ugotovili, da to ne gre v ne vem kakšne milijone – torej se da včasih tudi v malo sredstvih napraviti, samo treba je zato razumevanja in kanček dobre volje. Menda še vedno drži pregovor, da je bolje dati revežu dinar kot bogatemu dva.

Torej ne samo grajati, temveč vsa pohvala gre vsem tistim, še posebno komunalnemu podjetju Vič, da se je končno uredil tudi ta del, ki za vas Pleše predstavlja okno v svet. V bodoče pa si takšnih pozornosti in pomoči še želimo.

SLAVKO NOVAK
Pleše 9

VOJNI INVALIDI V VELIKIH LAŠČAH

Krajevni odbor Združenja vojaških vojnih invalidov je imel v nedeljo, 21. februarja svoj redni občni zbor. Začel ga je predsednik tov. France Grebenc, ki je pozdravil navzočih 75 % članstva, med njimi tudi tov. Ivaničič in Skokovo kot zastopnika občinskega odbora ZZZB Ljubljana-Vič-Rudnik. Spomnil je še 30-letnice vstaje, ustanovitve OF, bojev in zmag nad okupatorjem, naše svobode, vseljenske obrambe in naših državnikov s predsednikom Titom za mir v svetu.

Tajnik Žoze Prijatelj je podal naslednje poročilo: članov je 61; v toplicah so bili trije člani, na oddihu na morju pa štiri članice. Za vedno so nas zapustile: Roza Jakš in Franciška Indihar iz Raščice ter Marija Brodnik iz Velikih Lašč. Na štirih sejah so obravnavali aktualne zadeve kot npr. invalidska zakonodaja, zdravstvena zaščita, invalidski dodatki in prejemki, ortopedski pripomočki itd. Tu so nam pomagala navodila občinskega odbora ZZZB in naše glasilo TV-15, na kate-rega naj bi bil naročen vsak član. Povezava z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami je dobra. Tajnik se je zahvalil naši ljudski oblasti za vso veliko skrb, ki jo posveča vojnim žrtvam. Pohvalil je prizadevnost rojakinje, invalidske referentke na občini, tov. Anko Rigler in tov. Jožeta Kovačiča, šefa krajevnega urada Velike Lašče, ki sta nam vedno na uslugo.

Tov. blagajničarka Ivana Jamnik je poročala, da je bilo 2949,34 din dohodkov in 2448,50 din izdatkov, saldo je 500,84 din.

V novi odbor so bili izvoljeni: France Grebenc – Male Lašče, Jože Prijatelj – Velike Lašče, Ivana Jamnik – Velike Lašče, France Novak – Hlebče, Jože Perhaj – Mali Osolnik, Terezija Perhaj – Raščica, Pepca Levstik – Dvorska vas, Jože Turšič – Zaga in Ana Žužek – Borovec.

Sprejeti so bili razni sklepi, med njimi tudi o usklajevanju invalidnin in dodatkov z osebnimi dohodki, o zvišanju procentov delazmožnosti osebnih invalidov in o posebnem dodatku za invalide, stare nad 70 let. Še nadalje naj bi ostali v sklopu ZZZB, kar nam veliko koristi.

Odbor dela po svojih močeh, vendar je treba, da pomislite, da je poprečna starost nad 60 let, da je večina kmečkega stanu, ki živi raztreseno po manjših naseljih.

JOŽE PRIJATELJ

»MOKERC« V GRAZU IN V ZIMSKEM PRVENSTVU

Rokometaši izanskega Mokerca so 5. in 6. marca gostovali pri avstrijskem drugoligaškem klubu ATV iz Graza, ki trenutno zavzema na lestvici 2. avstrijske lige 2. mesto in se bori za vstop v 1. ligo. Domačini so fante iz Iga lepo sprejeli in dva dni skrbeli za njihovo dobro počutje.

Z ATV je Mokerc odigral dve prijateljski tekmi. Prvo tekmo v petek zvečer so zmagali domači s tsnim rezultatom 14:13 (7:8). Mokerc ni igral tako blesteče zaradi utrujenosti od dolge poti in tudi trema na prvi mednarodni tekmi je odigrala svojo vlogo. Zato so takoj po petkovem porazu sklenili, da v soboto pokažejo Avstrijcem, kako se igra rokomet v ljubljanski conski ligi. Skrbno so analizirali izgubljeno srečanje in pri-

pravili načrt za naslednjo tekmo. V soboto so fantje igrali tako, kot si je trener Niko Markovič zamislil. Duhovito v napadu in mirno, ostro ter borbeno v obrambi. Logična posledica tega je bila prepričljiva zmaga z rezultatom 17:13 (8:8). Pri ATV se je izkazal izredni trelec Thurow, v tem ko je za ekipo Mokerca zadnje čase značilna kolektivna igra, v kateri se borijo vsi za eno gaga – eden za vse. Mislim, da so fantje s tema nastopoma častno zastopali naš rokomet v tujini.

V nac uljevanju zimskega rokometnega prvenstva Slovenije skupine B je Mokerc igral v borbi za častno mesto s Križani. Čeprav so bili igralci iz Iga močno utrujeni s turneje po Avstriji, so tudi proti Križani, v nedeljo 7.3., pokazali svojo vrednost. Deset minut dobre igre na koncu tekme je bilo dovolj, da so slavili prepričljivo zmago z 10:6 (4:4). Čeprav Križani v polčasu tekme niso skrivali upanja v uspeh.

Končni vrstni red zimskega prvenstva skupine B: 1. Celje B, 2. Sevnica, 3. Kamnik, 4. Mokerc, 5. Križe, 6. Topol, 7. Duplje, 8. Zagorje, 9. Olimpija, 10. Hranstnik, 11. Jadran, 12. Iskra, 13. Krmelj, 14. Grize, 15. Idrija.

Sestava ekip ATV in Mokerca: ATV: Reiter, Thurow, Gfenerer, Weber, Tusch, Mirtl, Pantasch, Stockinger, Seidl, Schenerer, Vogel-toner. Mokerc: Meglič, Napotnik, Jakša F., Železnik, Vira-nt, Jonželj, Cimperman, Gabrijelčič, Bolha, Grum, Jakša M., Modic.

JOŽE GREBENC

ČEMU TAKO?

Naše mesto, predvsem pa še področje občine VIČ-RUDNIK, hrani mnoge zanimive zgodovinske posebnosti. Arheološke najdbe so obogatile znanstvena do-gnanja na raznih predelih. Tudi oskrbovanje le-teh je zagotovil Zavod za spomeniško varstvo v Ljubljani.

Resnici na ljubo pa sprehajalcu ob Rimskem zidu na Mirju zastane korak, ko se ozre na sarkofage, ki so v pretežni večini le še razbitine. Lično urejen prostor ob ograji Srednje tehniške šole proti Mirju je postal na tak način odpadni prostor. Vsekakor pa je višek tako div-jakškega odnosa do zgodovinskih dokumentov zbran v prizidku Rimskega zidu, v bližini zgradbe Republi-škega odbora RK na Mirju. V ta prostor vodijo železna paličasta vrata, katerim je bila odtrgana ključavnica. Pravzaprav je ostal še za silo cel le zunanji del prostora, pokritega s kupolo. Zatorej nam pogled v notranjost dokazuje fotografija, posneta konec januarja 1971.

Kameniti blok, na katerem so še vidne letnice, ni v pravi legi! Nametano kamenje na desni strani posnetka pa so razbitine sten in sarkofaga. Razna odpadna embalaža, predvsem še razbite steklenice alkoholnih pijač, pa je razmetana po vsem prostoru. Ker „korist-nikom“ služi ta prostor tudi kot „javno stranišče“, je bilo skoraj nemogoče v posnetek zajeti več dokazila!

Takšno stanje tega prizidka v Rimskem zidu je dokaz, da se tu stekajo družine dokaj dvomljive mo-ralne vrednosti! Obenem pa ne more takšna zgo-dovinska zanimivost, ki jo obiskujejo tudi tuji turisti, ni-kakor ostati več zatočišče onim, ki jo nemoteno in po mili volji uničujejo. Čemu torej ni podvzet ukrep proti ljudem, ki resnično ne sodijo v naše mesto!

Okvare tega prizidka pa so se že povečale v mesecu februarju 1971.

BOŠTJAN NOVŠAK

NOV TRANSFORMATOR NA MALEM OSOLNIKU

Elektro Kočevje je te dni dogradilo in priključilo nov transformator na Malem Osolniku. Moč električnega toka se je zboljšala za vasi Mali Osolnik, Prazniki, Javorje, Srnjak, Skamevc in vas Laze. Vaščani iz ome-njenih vasi so pomagali pri delih – izkopavanje so jame za drogove in nekatere tudi zasuli, ostalo pa je podjetje napravilo samo.

MILAN PODLOGAR

ŽELIMELJČANI ŽELIJO CESTO

Zadnjega zbora volivcev v Želimljem se je udeležilo precej ljudi, še večja udeležba bi bila, če bi zbor voliv-cev bil ob primernejši uri. Vsak kraj ima svoje specifič-nosti, ki jih je treba upoštevati. Tako so zatrjevali vsi prisotni.

Živahna razprava se je osredotočila na dva bistvena problema: cesto, ki jih povezuje s svetom in šolanje otrok v nižjih razredih. Cesta je preozka in je onemo-gočeno srečanje avtobusa z drugim vozilom; časovno je omejena na enosmerni promet. Srednjeročni pro-gram občine Ljubljana Vič-Rudnik je ne vključuje v perspektivno rekonstrukcijo oz. izgradnjo. Zbor voliv-cev se je sicer zavedal težke situacije, vendar je od-ločno zahteval vključitev ceste v srednjeročni program izgradnje. Pripravljeni so tudi na samopripravek.

V prvi fazi se zavzemajo vsaj za razširitev ceste, da bi odpadla omejitev prometa. Odločno so se zavzeli proti vožnji otrok dlje kot na Škofljico, kajti že tu so precejšnji problemi in nesreče.

Realizacija upravičenih zahtev Želimeljčanov nalaga krajevni skupnosti in organizaciji SZDL konkretno na-logo. Arondirana zemljišča so sedaj, po besedah raz-pravljavcev, nezadostno izkoriščena. Potrebno bo na-daljnje medsebojno sporazumevanje vseh prizadetih, da se najde najprimernejša oblika rešitve, da bodo zem-ljišča ustrezno izkoriščena.

ING. LOJZE HABJAN

VPRAŠANJE IN ODGOVOR O ZAZIDLJIVOSTI

VPRAŠANJE: Kot koristnika nacionalizirane zemljišča med športnim igriščem „Svoboda“ in Cesto v Mestni log me zanima, kako je urbanistično ureje-to zemljišče. Prepričana sem, da to zanima tudi dr. občan, saj bi tam rad zidal marsikdo od koristni-oz. njegovi otroci.

LOJZKA BROČIČ
Kogelje

ODGOVOR: Zemljišče med športnim igriščem „Svoboda“ in Cesto v Mestni log je po sprejetem ur-nističnem programu mesta Ljubljane nezazidljiva vršina, določena za parkovne in športne namene. n-ovanjaska gradnja na tem zemljišču nikakor ni mož-Športni park „Svoboda“ ima za to zemljišče že izdelan program športnega parka, vložili so že tudi lokaci-zahtevek za objekt kegljišča z urejeno okolico.

Oddelek za komunalno gradbene zadeve občine Vič-Rudnik

NOVA CESTA DO VASI JAVORJE

Od mlina Kraševca pa do vasi Javorje je bila pre-kolovozna pot z več strmimi vzpetinami, tako da bilo kar nemogoče, da bi se človek napolnil z motor-vozilom. Prebivalci in obiskovalci Javorja so tako ra-rali prav čez Vel. Osolnik, da so lahko prišli s svo-jim vozilom do glavne ceste. Zdaj pa bo Javorje do-lepo speljano kamionsko cesto – od Kraševca do Javorje. Strojna dela pri planiranju ceste so že za-čana, potrebno je le še nasuti gramoz. Vaščani Javo-rija so vseskozi pridno sodelovali pri delih. Kljub vo-škodi po gozdu in senožehtih, ko je buldožer raz- zemljo in kamenje, se kmetje zavedajo pomena gra-adjnje ceste je dodelil Gozdni obrat Škofljica in je-jevna skupnost Turjak.

NOVICE IZ PODPEČI IN PRESERJA

7. marca je bila v „Mali dvorani“ v Preserju pro-ba v počastitev vseh žena. Dvorana jebila kljub ni-č lepemu vremenu polna. Program je pripravila MO s pomočjo PO in tov. Furstove in tov. Rebčeve. Na- stile so se recitacije, lastne pesmi učenecv, najbo- so mamice razveselile pionirji iz nižjih razredov- obeh marsikatero mame so se zaiskrile solze. Ob kon- proslave smo slišali pohvalne besede o proslavi. MO dokazuje, da je res dobro uspela.

Do meseca marca smo mladinci s šole v Preserju pobrali vso članarino na področju Podpeči, Javor-Preserja, Prevolja, Goričice, Gor. in Dol. Brezovica- krajevno organizacijo SZDL. 25 % pobrane vsote je- bo odbor dal za izlet ob koncu šolskega leta. Po- tega nam bodo dali še 200 ND, ki jih bomo razdeli- med učence, ki si ne bodo zmogli sami financirati- leta. Krajevnim organizacijam pa pomagamo tudi z- našanjem vabil in raznih drugih obvestil vaščanom.

Pred nedavnim so mladinci s terena pripravili be- cert, na katerem so nastopali ansambli iz Podpe- Kamnika pod Krimom, Vrhnike in Logatca. Vsa- sambli igrajo beat glasbo. To je bil poslovilni večer- sta potem dva člana VIS ansambla „Skoljke“ iz- peči odšla na služenje vojnega roka. „Skoljke“ so- radi tega ne bodo razšle, le ta čas ne bodo priprav- plesov in koncertov. Odsla sta namreč bobnar Fran- Svete in kitarist Franci Kržič. Prepričana pa sem- bodo po odsluženju še bolj priljubljeni pri mladinc- koncertu je bilo tudi nekaj starejših gostov in tudi ni- niso pritoževali nad glasbo in kuštravci.

15. marca je bila 3. seja MK Podpeč-Preserje. Ob- navali smo predvsem probleme mladih in odnose- mladino in starejšimi.

Pozdrav uredništvu in bralcem „Naše komun- v imenu MO iz Osnovne šole „Krimski odred“ in MO Podpeč-Preserje!

MARIČKA JAVORJE

MALČKI KS KRIM

Društvo prijateljev mladine terena Krim je priro- pustno rajanje v svoji dvorani. Kako vse otroška dru- ljenja lahko ozaljša življenje, sta pokazala tudi Na- Napoleonov vojščak in astronaut. Kot prelesten vo- met igrivo je pred nami potekala predstava cvetli- valic, škratov, muzikantov, dimnikarčkov, kuharic- pajacev, ljudi žab in drugih mask vse do vesoljcev- je vršalo v pustnem rajanju. Tudi kurenta, čarod- viteze smo imeli med seboj. To je bil svet sanj in- vahne domišljije. Le otroške duše nosijo v sebi to- sko lepoto. Tovarišica Eta Durjava je spretno vo- program. Rajanju se je pridružilo tekmarvanje v- lončki pa še nekaj prijetnih šal in doživitev je- zaokroženo. Prebili smo čas v čudovitem svetu ž- talentov in iznajdljivosti, a naši malčki so s svo- čebljanjem navdihnili življenje. In ko je maskiran- pokazala čas odhoda, so se vselega razpoloženi- vednih duš razšli.

MARIČKA ZBOGČI
Galjevec

LISTAMO PO NAŠI PRETEKLOSTI

Z DRUGE STRANI KRIMA

Od nekdanj so bila polja okoli Studenca, Iške loke, Matene, Bresta, Stra- homera, Vrbljen in Tomišlja, najbogatejša. Ljudje so se tod naseljevali še za mostiščarjev, zato so imeli vso pravico, da si urejajo življenje po svoje. Menda je iz dobrih starih časov krajev z druge strani Iga ostalo zanamcem toliko, da je vredno ogleda v ljubljanskih muzejih.

Tomišelj je še posebno dobro znan iz časov NOB, saj so fašisti na zve- rinski način na koncu vasi ustrelili narodnega heroja Ljuba Šercerja. Po starem običaju so domačini postavili tam sedem kamnov, ki so jih zadnja leta zamenjali s spomenikom. Onkraj Tomišlja se pričinja Podkraj, ki je še od starih časov sem znan po vrlih čebelarjih. Kronisti verjetno niso bili veliko v zmoti, ko so zapisali:

„Kadar medi hoja v Krimu, je v Podkraju na stotine panjev s čebelami, ki jih semkaj pripeljejo od vsepovsod na pašo.“

PODPEŠKI ČOLNARJI

Ko pridemo do Jezera, se nehote spomnimo, da je bilo na tem kraju že od nekdanj precej veliko jezero, ki je segalo tudi do 80 metrov globoko. Kraj je turistično obarvan že lep čas, zato ni bil nikoli „od rok“ nedeljskim izlet- nikom iz Ljubljane in drugih mest.

Komajda smo si dobro oddahnili, že smo v Podpeči, kjer smo priče

strnemu vzponu na proizvodnem diagramu tamkajšnje lesne industrije. Iz- vorna galanterija iz krimske bukovine slovi že desetletja po vsem svetu. Koliko podpeških izdelkov je odšlo na svetovna tržišča – to bi stežka ugo- tovali v tem trenutku. Toda na dlani je, da smo si s podpeško lesno galan- terijo utrlji pota tudi na najbolj zahtevna mednarodna tržišča. Krimski buko- vini pa gre čast in zahvala obenem, da že nekaj desetletij reže lep kos vsakdanjega kruha domačinom iz Podpeči in tudi tistim, ki prihajajo semkaj na delo iz drugih krajev.

V Podpeči so bili svoj čas doma tudi izdelovalci in vozniki nekdanj slavni- čolnov po Ljubljani. Toda, dobrih petnajst let je tega, kar so opustili izdelovanje čolnov, čeprav so se še v tridesetih letih našega stoletja Podpe- čani radi lotili dela, ki jim je primaknilo prenekateri lep dinarček.

S čolni je bilo tako, da so jih uporabljali za prevoz težjih tovorov po Ljubljani, vse tja od Vrhnike do Ljubljane. Danes se to seveda ne izplača več. No, v Podpeči pa nikoli niso vrgli puške v koruzo. Še danes slivijo v kraju po znanem kamnolomu, kjer so leta in leta lomili podpeški marmor, sivočrn kamen z belimi „ribicami“, ki je bil nadvse iskan za notranji okras. Podpeški kamnoseki so si bili že od nekdanj edini, da njihov marmor ni za- zunaj, saj se na prostem skoraj nikoli ni obnesel tako kot v notranjosti. Bojda ga je vedno preveč razjedalo deževje.

Ljudem okoli Podpeči so stali od starih časov sem na strani bistrski

kartuzijani, saj je bil kraj dolgo pod vladavino njihovega samostana. Zato- si tudi vrli kartuzijani na vso moč prizadevali, da bi ostali ljudje verni, in da- je z drugimi besedami pomenilo – ostati dolgo, morda do konca svojih dni- ponižen in nevreden.

Še naši predniki so bili zapisali, da so od Podkraja do Borovnice postavili po hribovskih kár deset cerkva. Bojda so se povrh vsega še na vse prete- hvalili, da imajo tod celo „nebeško zlahto“. Toda časi so opravili svojo delo, „nebeška zlahta“ se je izgubila v nedosegljivi patini časa, ki ji tudi biser- kartuzijani niso bili kos.

ZNAMENITA VASI

Če se slednjič ozremo na kraje v ospredju Krima, se moramo hočeš-ko- ustaviti najprej na Rakitni. Druga bolj znana krimska naselja so še Gorica- obe Brezovici in Sobočevo. V Mokrcu veljajo že od nekdanj za najbolj- nitne vasi: Golo, Škrilje, Visoko in Zapotok. Golo, Zapotok in Škrilje- najbolj znane borcem Ljubljanske brigade. V cerkvi na Visokem je okoli- stoletje in še vedno slivijo znamenite freske Janeza Ljubljanskega, med- in Zapotokom pa se vzpenja znana ljubljanska izletniška točka Kureščica.

Vrnimo se v Iški Vintgar. Ko smo ga zapustili pri potoku Zali, se mo- druge strani že nudi pogled na visoke pečine Krvave peči. Ljudje vedo- vedati, da so še nedavno tega živeli v njih gamsi. Nekaj stran od Kureščice- čez vasi Zapotok in Visoko spustimo po stezah v dolino Želimeljšče. Kraj- iz Želimelj odpravimo na pot še proti Igu, smo skorajda v mahu obkro- svet okoli Mokra.

Tako smo torej spet tam, kjer smo se odločili za današnjo pot po- krajih – na drugi strani Krima.

IVAN VIBIČ